

Onsdagen den 30 April 1873.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 29 och protokollet för den 19 dennes f. m.

Fortsattes föredragningen af Lag-Utskottets utlåtande N:o 27, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning angående lagfart å fång till fast egendom m. m., än äfven enskilda motioner i samma eller dermed sammanhängande ämnen.

2:dra punkten.

§ 8.

Herr von Gegerfelt: I förevarande paragraf har Utskottet föreslagit ett så lydande tillägg: "dock skall, der endast del af egendom åtkommen är, innan lagfartsansökningen bifalles, tillförlitligen utredas, från hvilken egendom den del afsöndrats". Jag har i min reservation anmärkt, att uttrycket "del af egendom" har fått en annan bemärkelse än samma uttryck erhållit i första paragrafen, äfvensom att vid hvarje lagfart skall utredas, hvilket hemman eller del af hemman densamma afser, och detta synes mig så klart, att någon föreskrift derom ej behöfves. Om den vore behöflig, borde den utsträckas till alla de fall, der en sådan utredning borde ske, helst en för ett visst fall meddelad föreskrift möjligen kunde gifva anledning att förbise dess iakttagande i de öfriga.

Med anledning häraf får jag vördsamt yrka, att Kammaren, med ogillande af Lag-Utskottets förslag, måtte bifalla denna paragraf enligt den lydelse den har i Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre Sprengtporten: I händelse protokollsutdrag från Andra Kammaren ankommit, utvisande hvilket beslut nämnda Kammare

fattat angående denna paragraf, får jag anhålla, att upplysning derom måtte lemnas.

I anledning häraf tillkännagaf undertecknad, att någon under rättelse om Andra Kammarens i ämnet fattade beslut ännu icke ankommit.

Friherre Sprengtporten: Jag får endast begagna tillfället till att omnämna, att jag, då frågan, rörande första paragrafen förevar i Kammaren, röstade mot densamma, hvarföre jag nu äfven anhåller att få anmäla min reservation mot det då fattade beslutet.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen antogs med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit.

§ 9.

Herr Sundell: Beträffande denna paragraf har jag inom Lag-Utskottet varit af något skiljaktig mening, men skiljaktigheten är dock af så liten vikt, att jag icke ansett lämpligt, att göra den till föremål för särskild reservation. Jag tror visserligen, att förevarande lagförslag, efter den utgång i § erhållit i Andra Kammaren, nu föga intresserar Första Kammarens ledamöter; men äfven om hela förslaget i dag begrafves i Andra Kammaren lär det nog uppstå igen; och jag anhåller derföre att få med några ord till protokollet anföra min från Utskottets afvikande åsigt till det afseende vederbörande derå kunna fästa.

Under det att i afseende på formen för köpebref å fastighet *på landet* förslaget ingenting innehåller, oaktadt för fasteböckernas skull föreskrift kanske bort meddelas derom, att sådant köpebref skall innehålla fastighetens namn, dess mantal, jordnatur o. s. v., ett förslag, som jag för min del dock icke vill väcka, finnas deremot i dessamma så mycket omständligare föreskrifter angående formen för köpebref å fastighet *i stad*. Det heter nemligen i 9 §: "Den, som söker lagfart å gård eller tomt i stad, vare pliktig att visa i hvilket kvarter och vid hvilka gator tomten är belägen samt tomtens ytinnehåll och längden af dess särskilda sidor". Detta visande af tomtens ytinnehåll är emellertid alldeles öfverflödigt, emedan alla våra städer äro kartlagda och rådstufvurätterna när som helst hafva tillgång till dessa kartor med tillhörande tomtböcker. Jag vill likväl icke motsätta mig föreskriften hvad "ytinnehållet" angår, enär 1734 års lag innehåller ungefärligen samma stadgande. Deremot skulle jag önska, att de sista orden: "och längden af dess särskilda sidor" utgingo. Denna paragrafs bestämmelse gäller icke endast de större, utan äfven de mindre städerna, hvarest stadsingenjörer, hvilka kunna göra slika uppmätningar, icke finnas, och der kostnaden för dessa mätningar af sådan anledning kan blifva mycket dyr. Skulle det emellertid anses nödigt, att ommätning skall ega rum vid köp, som skett tio år eller längre efter sista mätningen, kan föreskrift derom meddelas i städernas byggnadsordningar.

Slutligen anser jag också, att det tillägg borde göras till paragrafen, att stadgande infördes derom, att köpebref äfven skall upptaga tomtens *nummer*. Det är nemligen icke nog, att man vet i hvilket kvarter en tomt är belägen, utan man måste dessutom äfven veta dess nummer i kvarteret.

I öfverensstämmelse med de åsigtter jag sålunda uttalat, skulle 1 mom. af denna paragraf följaktligen erhålla följande lydelse: "Den, som söker lagfart å gård eller tomt i stad, vare pliktig att visa i hvilket kvarter och vid hvilka gator tomten är belägen samt tomtens nummer, der sådant finnes åsatt och yttnehåll". För att icke förlänga diskussionen, vill jag emellertid icke framställa något yrkande om bifall till den mening, som jag nu tagit mig friheten förfakta.

Herr von Gegerfelt: Då den siste talaren icke framställt något yrkande, har jag ej något annat att anföra, än att jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen bifölls.

§ 10.

Herr von Gegerfelt: Utskottet har i denna paragraf tillstyrkt inskjutandet af orden "vid granskning af fasteboken eller eljest". Ehuru jag inom Utskottet godkänt detta tillägg, torde emellertid konsekvensen af de ändringar, som förut angående fasteboken blifvit vidtagna i Utskottets förslag, oundgängligen fordra, att äfven detta tillägg utgår; och får jag derföre yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr von Sydow: Mot såväl denna som åtskilliga andra paragrafer har jag anfört min reservation; men då hela förslaget antagligen fallit genom Andra Kammarens beslut angående 1 §, vill jag icke upptaga Kammarens tid med att vidare utveckla mina åsigtter beträffande de punkter, hvori jag skiljer mig från Utskottets förslag och Kongl. Maj:ts proposition, utan inskränker mig till att tillkännagifva, att jag såväl i afseende på 10 §, som de följande förslagen vidhåller de åsigtter, som i min reservation äro uttalade.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen antogs med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit.

§§ 11, 12, 13 och 14.

Biföllos.

§ 15.

Herr von Gegerfelt: Till denna paragraf har Utskottet föreslagit ett tillägg, hvarigenom för den händelse, att vid servitutsaftals intagande i protokollet upplåtarens eganderätt ej styrkes eller annat

hinder mot intagandet möter, hänvisats till 5 och 10 §§, hvilken sedanare paragraf åter hänvisar till 6, 7, 8 och 9 §§. Dessa paragrafer, hvilka bestämma särskilda fall, då sökt lagfart skall afslås eller förklaras hvilande, synas mig icke kunna tjena till ledning huru i förevarande fall skall förfaras. Då lagfart sökes, skall fångeshandlingen oivilkorligen införas i protokollet, och rätten pröfvar derefter huruvida ansöknigen må bifallas. En häremot svarande pröfning i fråga om servitutsaftal är icke föreskrifven; sedan aftalet blifvit i protokollet intaget, hvilket endast i fall detsamma ej är skriftligen upprättadt och af vittnen styrkt kan vägras, har servitutsinnehafvaren fullgjort allt hvad han för bevarande af sin rätt har nödigt; han eger icke, såsom den lagfartssökande, något intresse i att förete de saknade åtkomsthandlingarne och ej heller är något medel af Utskottet anvisadt, att förmå honom dertill. För den händelse att han ändå skulle förete samma handlingar, lemnas ej heller någon föreskrift om hvad domstolen i anledning deraf skall åtgöra. Redan af dessa skäl, har jag ansett mig förhindrad att biträda Utskottets förslag i denna del; och jag finner dessutom ingalunda behöfligt, att för intagande af servitutsaftal i protokollet upplåtarens eganderätt styrkes. Rättigheter och skyldigheter enligt sådana aftal äro nemligen merendels fästade vid angränsande egendomar; och om ett aftal med obehörig person skulle blifva intaget i protokollet, hvilket väl sällan torde ske och för öfrigt icke skulle kunna genom föreslagna tillägget förekommas, har egaren af den sålunda graverade fastigheten i allmänhet lättare att medelst uppgörelse eller rättegång med grannen blifva från gravationen befriad, än att undanrödja verkan af en lagfartsansökan, hvilken kan vara ingifven af någon, hvars vistelseort är okänd. Jag yrkar således, att ifrågavarande tillägg afslås och 15 § bifalles oförändrad enligt Kongl. Maj:ts proposition.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen antogs med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit.

§ 16.

Herr von Gegerfelt: I följd af det beslut, som fattats under 15 §, torde det blifva nödvändigt, att äfven denna paragraf bibehålles oförändrad enligt Kongl. Maj:ts proposition, hvarå jag vördsamt framställer yrkande.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen antogs med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit.

§§ 17 och 18.

Biföllos.

§ 19.

Herr von Gegerfelt: Då Kammaren redan i en föregående

paragraf ansett, att någon ändring icke borde vidtagas i Kongl. Maj:ts proposition med anledning af hvad Utskottet anfört angående de förändrade bestämmelser om häradssting, hvilka genom 1872 års författning blifvit meddelade, yrkar jag, att jemväl denna paragraf måtte bifallas oförändrad enligt Kongl. Maj:ts proposition.

Häri instämde Herr *von Koch*.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen antogs med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit.

§ 20.

Herr von Gegerfelt: Utskottet har i denna paragraf föreslagit två tillägg. Det ena är af mycket liten vikt och det andra måste anses hafva förfallit i följd af de förut fattade besluten. Jag får därför yrka, att Kammaren, med afslag å dessa Utskottets tillägg, måtte bifalla Kongl. Maj:ts proposition oförändrad.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen antogs med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit.

§ 21.

Herr von Gegerfelt: Jag yrkar värdsamt, att denna paragraf måtte erhålla den lydelse, som i Kongl. Maj:ts proposition föreslås.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen antogs med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit.

§§ 22, 23, 24 och 25 samt Förordnings-förslagens ingress och rubrik.

Biföllos.

Utskottets i 2:dra punkten gjorda hemställan.

Herr Grefven och Talmannen yttrade, det Kammaren torde finna, att denna hemställan blifvit besvarad genom det beslut Kammaren i afseende å Förordnings-förslaget fattat.

Ropades ja.

3:dje punkten.

Herr von Gegerfelt: Den af Utskottet föreslagna föreskriften derom, att på de ställen, der enligt 1872 års författning särskilda sammanträden under tingen hållas, prescriptionstiden skulle utgå vid dessa sammanträden i stället för att, enligt Kongl. Maj:ts proposition, hela tinget utgör prescriptionstermin, torde anses hafva förfallit i följd af de beslut, som redan blifvit fattade; och då Kammaren icke

gjort någon ändring i Kongl. Maj:ts proposition i öfriga delar, anser jag mig icke heller kunna vidhålla den af Utskottet i denna punkt föreslagna ändring i afseende på prescriptionstidens förkortande, utan yrkar jag vördsamt, att Kongl. Maj:ts proposition i denna del måtte vinna Kammarens bifall.

Häri instämde Herr *von Koch*.

Öfverläggningen förklarades slutad och det i punkten förekommande Förordnings-förslag antogs med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit.

4:de punkten.

Herr von Gegerfelt: På de skäl, jag under näst föregående punkt anfört, vågar jag yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition oförändrad äfven i denna del.

Grefve Mörner, Oscar: Då jag icke kan neka, att den förkortning i tiden för lösningsrätten, hvilken Utskottet här föreslagit, synes mig vara ganska välgrundad, tillåter jag mig, för så vidt att Kammaren vill antaga den af Kongl. Maj:t i detta ämne föreslagna lagen och icke heldre helt och hållet afslår densamma, då nemligen ett antagande deraf icke är någon absolut nödvändig följd af de beslut som förut blifvit fattade, yrka bifall till Utskottets förslag. Skulle deremot någon yrka rent afslag, hvilket jag för min del nästan anser lämpligast, så skall jag icke yttra mig deremot; men om ett sådant yrkande icke framställes, måste jag fortfarande yrka bifall till Utskottets förslag.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern Adlercreutz: Om man fäster betydelse vid att sjelfva förordningen om lagfart blifvit af denna Kammare bifallen, synes det mig vara skäl att Kammaren äfven godkänner några bestämmelser i ett ämne, som med lagfarten har så nära sammanhang, som frågan om hembudsskyldigheten, hvilken, sedan uppbudnen blifvit borttagna, äfven lämpligen torde böra upphöra. I fråga åter om den tid, inom hvilken lösningsrätten bör utöfvas, i händelse man upphäfver sjelfva hembudsskyldigheten, synes det mig vara betänkligt att göra denna tid alltför kort, emedan man då kan befara, att den som har lösningsrätten ej kommer i tillfälle att göra den gällande och att denna rätt således mängen gång blifver helt och hållet illusorisk. Detta har varit anledningen, hvarföre i Kongl. Maj:ts förslag tiden för dylik talans anhängiggörande blifvit bestämd på sätt som skett; och bemställer jag derföre att Kongl. Maj:ts proposition äfven härutinnan måtte vinna Kammarens bifall.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets förordningsförslag och dels att Kongl. Maj:ts förslag måtte

antagas; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets förslag, hvarvid svarades Nej, och sedermera proposition på antagande af Kongl. Maj:ts förslag, hvilken proposition med Ja besvarades.

5:te punkten.

Bifolls.

6:te punkten.

§ 1.

Grefve Mörner, Oscar: Jag undrar verkligen på, att icke någon framställer anmärkningar mot detta lagförslag, som icke emanerat från Kongl. Maj:t och som icke påtänktes förr än i sammanhang med Utskottets öfriga ändringsförslag. Genom antagande af 1 § kan det väl tyckas, som om någon förändring i nu gällande lag icke skedde, men då ett antagande af denna paragraf jemväl i väsentlig mån torde förutsätta ett antagande af de följande, torde det vara nödvändigt att påpeka att Utskottets förslag, om man granskar förordningen i dess helhet, innehåller synnerligen viktiga förändringar i gällande lag. Enligt detta lagförslag skulle nemligen den principen komma att göra sig gällande, att arfskiften icke äro laga kraftvunna handlingar förr än efter den ganska långa tidrymden af natt och år sedan skiftet afslutats. Hvad ännu värre är, detta stadgande skulle för dem som äro samarfva utöfva ett i högsta grad menligt inflytande i fråga om deras rättighet att inteckna fast egendom och derigenom bereda sig tillfälle att fullgöra de skyldigheter de iklädt sig i förhållande till andra personer. Som jag redan antydtt kan det icke eller vara riktigt att ett arfskifte under en så lång tid skall vara en vacklande handling, om hvars betydelse man är oviss. Ser man på det nuvarande stadgandet i Ärfda-balken, finner man att arfskiftet genast antages träda i kraft, då det uttryckligen stadgas, att, om jemkning ifrågakommer, hvarje arfvinge skall behålla sin hufvudlott, och jemkning för öfrigt endast med största försigtighet medgifves, på det att osäkerhet icke må uppstå om hvad man eger eller icke eger.

Då jag följaktligen anser, att de senare paragraferna i denna förordning böra afslås, tillåter jag mig yrka afslag äfven på denna paragraf.

Herr von Gegerfelt: Förevarande lagförslag, som af Utskottet blifvit framlagdt på grund af Herr Fredricsons motion att alla de af fastighetsbokscommitéen föreslagna författningar måtte komma under pröfning, löser en mycket omtvistad fråga, hvarom olika prejudikat i olika tider gjort sig gällande. Från äldre tider tillbaka har man nemligen ansett det i 13 Kap. 1 § Ärfda-balken förekommande stadgandet, att jemkning i arfskifte skall sökas inom natt och år, jemväl vore tillämpligt, när man ville söka ändring i grunderna för skiftet,
men

men på sednare tider har den åsigten gjort sig gällande, att ett arfskifte, som är utan förbehåll underskrifvet af alla arfvingarne, liksom hvarje annat skriftligen upprättadt aftal, skulle anses gällande, men att arfskiftet deremot, om arfvingarne icke underskrifvit det eller underskrifvit detsamma med bestridande af dess giltighet, är en handling utan all verkan. Den sednare åsigten har visserligen allt mer och mer börjat göra sig gällande och synes mig tydligen öfverensstämma med gällande lag, men alla domare äro likväl icke derom ense. Långt ifrån att arfskiftet genom den föreslagna lagen blefve en vacklande och sväfvande handling, såsom den föregående talaren föreställde sig, får det deremot en så mycket större betydelse, helst det blefve gällande om det ej inom natt och år klandrades. Klart är också att om arfvingarne godkänna arfskiftet, så bör klander derä icke kunna ega rum, såsom också i 7 § uttryckligen stadgas.

Ehuru jag icke är någon vän af partiela lagförändringar, hvarigenom vissa paragrafer af ett kapitel erhålla en ny lydelse, och ehuru jag anser, att lagreformer böra åstadkommas genom proposition från Kongl. Maj:t, emedan den derigenom i allmänhet bör kunna omfattas med mera förtroende, om jag också måste erkänna, att senare tidens erfarenhet gifvit sorgliga bevis på motsatsen, måste jag dock, om icke mera väsendtliga anmärkningar än de som blifvit gjorda af den siste ärade talaren framställas, vidhålla min åsigt om författningsförslagets lämplighet och på grund deraf anhålla om bifall till detsamma.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkandena å dels bifall till den förevarande paragrafen och dels afslag derä; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till paragrafen och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

§§ 2—6.

Biföllos.

§ 7.

Grefve Mörner, Oscar: Lag-Utskottets ordförande har yttrat, att om icke skarpare anmärkningar framställas mot denna lag än de, hvarmed jag kunde framkomma, borde denna lag bifallas. Kammaren synes också hafva godkänt denna hans mening, då öfriga §§ af lagen redan blifvit bifallna, hvaraf också torde blifva en följd att äfven den sista kommer att antagas. På det att emellertid mina anmärkningar icke må synas sakna allt värde, tillåter jag mig fästa uppmärksamheten derpå, att då 13 Kap. 1 § Ärfda-Balken stadgar: "Finner någon sin lott sämre vara, och vill jemkning hafva; söke den hos domaren, å landet inom natt och år, och i staden inom tre månader, sedan skiftet skedde; och nämne domaren tvenne gode män,

som lotterna öfverse och jemka, om något deri brister, dock så, att hvar sin hufvudlott behåller, och ej ånyo skiftes“, så är derigenom klarligen antydt, att arfskifte bör blifva bestående, åtminstone så till vida att hvarje arfvinge alltid skall behålla sin hufvudlott. Här deremot heter det: “pröfvas sådant fel vara vid skiftet begånget, att det förty ogillas må; förordne Rätten nytt skifte“. Här af torde följa, att jemkning icke kan ske annat än med skiftes ogillande och i följd deraf antages en helt annan princip än den i 13 Kap. 1 § Arfda-balken gällande. Det tillägges visserligen derefter: “tarfvas jemkning, då må ej nytt skifte ske, utan behålle en hvar sin hufvudlott etc.“, men stadgandet om jemkning, som i nu gällande lag innehar främsta platsen, har här erhållit ett mycket mindre framstående rum och tillerkännes tillföljd deraf icke samma vikt som i nu gällande lag. Då för öfrigt rätten vid klander af arfskifte skall meddela utslag, som i högre rätter kan öfverklagas, så kan det gå om i årtal innan arfskiftet vinner laga kraft. Detta kommer enligt mitt begrepp att leda, icke till reda, utan till osäkerhet; men då Kammararen antagit de öfriga paragraferna, så läser väl äfven denna komma att bifallas, och jag skall därför icke framställa något yrkande.

Öfverläggningen förklarades slutad och §:n bifölls.

Ingressen

Bifölls.

7:de—11:te punkterna

Biföllos.

Föredrogs ånyo Konstitutions-Utskottets den 23 och 26 dennes bordlagda Utlåtande N:o 11, i anledning af väckt motion om borttagande af 107 § Regeringsformen.

Herr Wallenberg: Utskottet, som afstyrkt min motion, har likväl uti detta betänkande medgifvit, att “ett sådant misstroende“, (mot en eller flera af Konungens rådgifvare som nu anses kunna gifva sig luft endast genom en formel underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t) “naturligtvis kan finna sitt uttryck äfven på andra sätt, genom Riksdagens omröstningar och beslut i beskattnings- och lagstiftningsfrågor, eller genom yttranden från enskilde ledamöter, vare sig under öfverläggningar, eller, såsom motionären velat, vid remiss af viktigare propositioner“. Utskottet säger jemväl på tredje sidan, att om “Riksdagen valde andra former och uttryckssätt för att angifva sin ställning till Konungens rådgifvare samt Konungen funne anledning att vid sådana uttryck af Riksdagens åsigt fästa afseende, hindrade detta alldeles icke, att 107 § Regeringsformen likväl

förr eller sednare kunde finnas tillämplig och användbar för sådana fall, för hvilka beslut i beskattnings- och lagstiftningsfrågor ej kunde anses fullt lämpliga eller verksamma“. Jag må uppriktigt erkänna, att detta Utskottets medgifvande, att det finnes en mängd andra sätt för Riksdagen att uttrycka sitt missnöje med Konungens rådgifvare, synes mig vara så fullt skäl för den af mig föreslagna förändringen, att det förvånat mig, att Utskottet icke kommit till en annan konklusion. Hindret måste väl anses ligga i den uppfattning af Utskottet, hvilken väsendtligen funnit sitt uttryck i följande ord: Men om det är onekligt, att denna sistnämnda form (yttranden vid öfverläggningar eller remisser) är mindre tillförlitlig, såsom ett uttryck mera af den enskildes än af hela representationens mening, så kunde det också inträffa, att Riksdagen funne de öfriga nyss nämnda formerna mindre lämpliga, när beslut i beskattnings- och lagstiftningsfrågor borde bestämmas i främsta rummet af hänsyn till rikets behof, icke af hänsyn till missnöje med Statsrådets ledamöter, och derföre ansåge riktigast att, *alldeles oberoende af öfriga frågor*, uttala sin bestämda önskan, att en eller flera af Konungens rådgifvare icke måtte vid sitt förtroendeembete förblifva“. Detta är en alldeles ny åsigt, som jag nu för första gången hör omtalas, och den är sådan att man nästan deraf kunde få den föreställningen, att i dessa viktiga frågor *tycke och smak* skulle kunna inrymmas, då Utskottet påstår, att Riksdagen möjligen, *oberoende af öfriga frågor*, skulle kunna till Kongl. Maj:t aflåta en dylik skrifvelse. Hvad är det väl som skall kunna medföra missnöje mot Konungens rådgifvare, då det icke är regeringens hållning hvarken i beskattnings- och lagstiftningsfrågor eller i öfriga frågor? För min del kan jag icke tänka mig möjligheten af att en sådan skrifvelse skulle kunna beslutas utaf endast *hugskott* utan all grund, hvilka icke ens under partilidelsernas värsta flor böra tillåtas hafva ett ord med i laget. Dessa omständigheter hafva gjort, att jag för min del icke kan finna, att Utskottet på allvar behandlat denna fråga. Utskottet säger, att *jag* ingenting har bevisat, men Utskottet har lyckats *för egen del* bevisa, att berörda grundlagsparagrafs betydelse och användbarhet endast härflutit från *vanans* makt som är ganska stor. Det är alldeles klart och tydligt, att det för många af Utskottets ledamöter, som under en mängd riksdagar behandlat denna viktiga fråga, skulle inträffa en stor tomhet för föreställningssättet, om man icke under ett visst antal veckor af Riksdagen skulle anses sitta och begrunda huruvida en sådan skrifvelse skulle aflåtas eller icke. Jag säger med afsigt *anses sitta och begrunda*, ty på fullt allvar kan man väl icke tro, att Konungens rådgifvare skulle afvakta beslutet om en sådan skrifvelse; och antoge man äfven, att de verkligen afvaktade en sådan, men ändock kvarstannade vid sina embeten, så röljde deraf alldeles påtagligen, att den, till hvilken skrifvelsen aflåtes, icke skulle dervid fästa det ringaste afseende. Det ena är nemligen lika omöjligt och oantagligt som det andra.

I slutet af hvad som förekommer i betänkandet uppgifver Utskottet äfven såsom skäl för sitt afstyrkande, att ett uteslutande af 107 § skulle medföra ändring i flera andra delar af grundlagarne.

Detta är verkligen förhållandet, men sådana smärre förändringar har Konstitutions-Utskottet vid alla föregående tillfällen sjelf föreslagit, och om Utskottet godkänt sjelfva den sak, hvarom motionen handlar. Jag kan icke det sistnämnda skälet vara af någon verklig betydelse. Jag kan nemligen icke föreställa mig, att Utskottet skall reducera sig till att svara endast *ja* eller *nej* på alla frågor som dit hänvisas och förkasta alla förslag, vid hvilka, ehuru de i öfrigt kunna finnas lämpliga, icke de smärre förändringar i ett eller annat uttryck i andra grundlagsparagrafer, hvilka af hufvudförslaget betingas, jemväl blifvit framställda. Detta är åtminstone en alldeles ny uppfattning af det sätt hvarpå Konstitutions-Utskottet bör gå till väga. Jag har dessutom aldrig hört omtalas, att en motionär lyckats så väl affatta en paragraf, att Utskottet dermed kunnat vara fullt belåten, utan en eller annan redaktionsförändring har alltid blifvit vidtagen. Här deremot behöfvas icke några andra redaktionsförändringar än de, som blefven en följd af hela paragrafens uteslutande.

En annan omständighet, hvarföre denna paragraf numera är mindre behöflig än förr, är också interpellationsrätten, i afseende på hvilken vi en gång måste komma derhän, att öfver interpellationen fälles en dom af den Kammare, inom hvilken den framställes. Det går icke i längden an, att interpellationen framställes såsom en vanlig enkel fråga. Antingen skall interpellationen understödjas af den Kammares majoritet, inom hvilken interpellationen framställes, eller ock skall samma Kammares majoritet förklara, att interpellationen är obefogad och icke bort framställas, hvilket är af mycken vigt på det att Konungens rådgifvare icke i oträngda mål må besvärans med interpellationer. Det är för öfrigt med denna af mig föreslagna reform som med så många andra tomma formers afskaffande, ty denna paragraf innehåller verkligen endast en formalitet: när paragrafen väl är borta, finna alla besynnerligt, att den fått stå kvar så länge, och ingen saknar den. Hvarken Konstitutions-Utskottet eller Kammarens ledamöter eller Konungens rådgifvare skola sakna sådana diskussioner som dem hvilka här under de föregående riksdagarne egt rum, då det s. k. decharge-betänkandet föredragits. För min del tror jag, att dessa diskussioner varit hvarken nödvändiga eller nyttiga.

Om jag icke kunnat vara tillfreds med den skrifna delen af Utskottets betänkande, så är jag så mycket mera belåten med den oskrifna delen deraf. Herr Talmannen täcktes erinra sig, att vid motionens remiss den 26 Mars Herr Wærn begärde att till Utskottet skulle hänvisas jemväl mitt anförande den 25 Januari vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof och Grefve Henning Hamiltons yttrande vid frågan om decharge-betänkandet. Med Kammarens begifvande erhö ll äfven Konstitutions-Utskottet del af dessa yttranden, såsom jag förmodar för att man skulle få veta, huruvida icke jag bort göra framställning om att det vore anledning till anmärkning mot en Konungens rådgifvare, hvilket syntes vara Herr Wærns uppfattning. Detta har Utskottet emellertid icke i betänkandet med ett enda ord vidrört, icke ens i en mellanmening; och jag tager derföre för gifvet, att Utskottets me-

ning med denna tystnad varit den, att hvad som den 25 Januari förekom *icke*, såsom äfven jag anser, var en anmärknings-anledning mot någon af Konungens rådgifvare af den beskaffenhet att den kunde blifva föremål för Konstitutions-Utskottets bedömande och utlåtande. Herr Finansministern yttrade den 25 Januari med anledning af mitt anförande: "Det yttrande talaren haft med anledning af hvad som tilldragit sig vid en bolagsstämma vill jag icke besvara". Att afgifva ett sådant svar var hans fullkomliga rättighet, och för min del var jag alldeles tillfredsställd med detta svar. Deri låg visserligen hvarken något direkt ja eller nej, men det af mig uppgifna förhållandet blef alldeles icke motsagdt och en nödig upplysning var således vunnen. I det nyss citerade yttrandet den 26 Mars vid remissen af min motion hänvisade Herr Wærn till den paragraf i Riksdags-ordningen, hvarest finnes stadgadt, i hvad ordning anmärkningar mot Konungens rådgifvare skola framställas, och han uppläste sjelf denna paragraf, hvori det uttryckligen säges: "derest af Riksdagsman — — fråga hos Kamrarne väckes, att Stats-Rådet eller någon dess ledamot eller föredragande *sitt embete på obehörigt sätt utöfvat* böra dervid endast följande ordalag nyttjas etc. Hvad jag emellertid tillät mig omnämna den 25 Januari var något, som alldeles icke kunde hänföras till en rådgifvares *embete*, och som följaktligen icke heller på något sätt antydde, att han utöfvat *sitt embete på obehörigt sätt*. Jag omförmälde något, som Herr Finansministern tillåtit sig *oaktadt* sitt innehavande embete, och jag tog mig friheten på detta rum omförmåla det för att för framtiden förebygga en repetition.

Herr von Geijer: Jag är i den föreliggande frågan icke af samma åsigt som den sednaste talaren, men jag instämmer med honom deri, att Konstitutions-Utskottet icke så allvarligt, som önskligt varit, behandlat frågan; jag tror mig ock hafva funnit uti Utskottets betänkande några motiv, som jag och mången med mig helst skulle hafva sett uteslutna i en statsskrift af så stor betydelse som denna. Dessa motiv komma förmodligen att till granskning upptagas utaf den ledamot af Utskottet, hvilken just emot motiveringen sig reserverat. Jag vill icke dervid uppehålla mig utan i stället gå till sjelfva saken. När man genomgår denna ärade Kammares diskussioner öfver dechargebetänkandet de sednare åren, skall man finna, att af de talare, hvilka yttrat sig om lämpligheten eller olämpligheten af 107 §:s bibehållande i grundlagen, har det öfvervägande antalet hyst den meningen att paragrafen vore antiqverad och borde utstrykas. Vid sådant förhållande och då dertill kommer att rätta tolkningen af ifrågavarande paragraf utgör ett fortfarande tvisteämne äfven för dem, hvilka önska paragrafens bibehållande, får jag erkänna, att tidpunkten synes vara inne att underkasta Etthundrasjuan en grundlig granskning; och detta har väl också varit motionärens egentliga syftemål, då han väckte ifrågavarande motion.

Jag hör icke till dem, hvilka anse att af de grundlagsparagrafer, nemligen Regeringsformens 106 och 107 §§, hvilka konstituera den ministeriella ansvarigheten, den sednare skulle lämpligen kunna

uteslutas, medan den förra bibehålles oförändrad. Om så skedde, hade vi visserligen en i grundlagen bestämd ministeriel ansvarighet för lagöfverträdelse, men någon politisk ansvarighet finnes icke; och manne icke den politiska ansvarigheten är den viktigaste? Efter hvad jag har mig bekant om andra länders konstitutioner, finnas väl grundlagar hvilka helt och hållet sakna bestämmelser om den ministeriela ansvarigheten, men icke någon grundlag med sådana bestämmelser, der ej ansvarigheten omfattar tillika med lagöfverträdelse jemväl fel under embetsöfning som endast kunna politiskt bedömas. Jag tror, att man kan befara, att, om 107 § uteslötes, den nödvändiga följden skulle blifva, att 106 § finge göra sällskap, eller ock att i 106 § intoges sådana bestämmelser att Konungens rådgifvare kunde anklagas inför Riksrätt icke allenast för lagstridiga handlingar utan ock för deras embetsöfning i allmänhet. Båda delarne måste jag motsätta mig. Om i 106 § skulle inflyta sådana bestämmelser, som jag nyss omnämnt, skulle vi blifva likställda med Norge och Danmark. Men det är naturligtvis mycket vådligt att till en juridisk domstols afgörande öfverlemna saker, hvilkas bedömande helt och hållet beror på politiska åsikter. Jag tror för min del, att om vi skola hafva några bestämmelser uti vår grundlag angående den ministeriela ansvarigheten, så utgöra 106 och 107 §§ tillsammans ett rätt godt helt, då den ena bestämmer ansvarigheten i juridiskt hänseende och den andra åter i politiskt.

Af hvad jag nu anført följer, att jag kan icke neka att jag skulle anse önskligt, om 107 § omredigerades så, att de ändlösa striderna om dess rätta tydning upphörde. När Konstitutions-Utskottet på grund af 1 mom. afgifvit ett betänkande, så kan i anledning deraf — säger en grundlagstydare — icke något yrkande framställas annat än att det skall läggas till handlingarne, så vida icke Utskottet på grund af de framställda anmärkningsanledningarne tillstyrkt Riksdagen att ingå till Kongl. Maj:t med underdånig skrifvelse om att någon eller några af Statsrådets ledamöter måtte blifva från embetet skiljde. Men en annan grundlagstolkare påstår, att när Konstitutions-Utskottet framlagt anmärkningsanledningar på grund af 107 § så, antingen Utskottet tillstyrker den underdåniga skrifvelsens aflåtande eller icke gör det, ja till och med om Utskottet uttryckligen förklarar sig anse det icke någon rådgifvare förverkat Konungens förtroende *derhän* att rikets väl fordrar hans aflägsnande, kan af ledamot i Kammare vid dechargebetänkandets fördragning påyrkas emot någon af ministrarne den åtgärd hvarom paragrafens 1:sta mom. talar. Nu vore det ganska lätt att bringa reda uti 107 §:ns bestämmelser genom att ändra paragrafen så, att intet tvifvel vore derom att Konstitutions-Utskottet icke finge framlägga anmärkningsanledningar utan att tillika förklara att Utskottet ansåge att en skrifvelse sådan 1:a mom. omförmäler torde af Riksdagen till Kongl. Maj:t aflätas, hvaregenom ock de särskilda momenten i denna paragraf komme bättre i harmoni med hvarandra än nu är fallet, och dechargebetänkandet kunde få samma behandling som andra Utskottets betänkanden.

En sådan förändring af 107 § 1:sta mom. lär emellertid nu-

mera knappast böra ifrågasättas, men momentet kunde måhända lämpligen omarbetas derhän, att i hvilket skick dechargebetänkandet inkommit, så skulle, derest anmärkningsanledningar anmälts i sjelfva betänkandet eller dervid fogade reservationer, det alltid stå Riksdagen fritt att besluta aflåtandet af en sådan skrifvelse hvarom mom. talar.

Äfven på detta sätt komme paragrafens särskilda moment i bättre harmoni med hvarandra.

Jag har icke något yrkande att göra.

Herr von Ehrenheim: Om jag skulle låta mitt yttrande bestämmas af den uppmärksamhet, Kammaren synes vara böjd att egna denna fråga, skulle jag finna mig uppmånad att vara särdeles kort, men jag hoppas, att Kammaren ursäktar mig om jag af aktning för de ärade talare, som här uppträdt mot Utskottets förslag, auser mig böra framlägga de skäl, som tala för Utskottets mening.

Den förste ärade talaren hade åtskilligt att anmärka mot Utskottets betänkande. Jag ber att få förklara, att detta betänkande, äfven efter mitt förmenande, innehåller ett något för varmt försvar för 107 § Regeringsformen, men detta hindrar icke att jag af full öfvertygelse instämmer med Utskottet i den uppfattning att paragrafen icke bör borttagas. Det synes mig tydligt, att en representation icke kan undvika och icke bör beröfva sig rätten att i någon form kunna för Kongl. Maj:t anmäla, att representationen icke har förtroende för Konungens rådgifvare; och detta utan att sammanbinda ett sådant uttalande med något beslut i en särskild fråga. Det är gifvet, att de anledningar till missnöje, som inom konstitutionela stater vanligen förekomma mot Konungens rådgifvare, uppkomma mindre i följd af hvad regeringen föreslagit än hvad den icke föreslagit. Under sådana förhållanden kan det lätt inträffa, att Kongl. Maj:ts propositioner icke erbjuda något tillfälle att ådagalägga den meningsskiljaktighet, som kan finnas emellan representationen och regeringen. Härmed må nu vara huru som helst; men säkert är att representationen icke bör beröfva sig tillfälle att uttala det missnöje den kan hysa mot regeringen. Derföre har jag ansett lämpligast att bibehålla den form, som nu är i våra grundlagar bestämd, och hvilken form har den betydelse som ett häfdvunnet stadgande ständigt eger, hvarförutom det äfven har den betydelse, att ett sådant uttalande från representationens sida endast efter öfverläggningar mellan medlemmar från båda Kamrarna kan beslutas, något som jag anser icke vara utan vikt.

Den förste ärade talaren föreställde sig, att Utskottet af synnerlig förkärlek för den angenäma sysselsättningen att läsa protokoll och sedan öfverlägga om mer eller mindre viktiga anmärkningsanledningar tillstyrkt paragrafens bibehållande. Jag kan försäkra honom, att jag, som i flera år haft förtroendet att vara ledamot af Konstitutions-Utskottet, går för hvarje år med minskadt nöje till såväl läsningen som debatterna, och att det hos mig åtminstone icke ligger i den af motionären anförda omständighet någon anledning att önska paragrafens bibehållande. Han framställde äfven den

anmärkningen, att Utskottet icke besvarat de yttranden, som med anledning af motionen blifvit afgifna och till Utskottet öfverlemnade. Jag tror för min del icke, att Utskottet har någon skyldighet att besvara sådana yttranden, utan endast att upptaga motionen till pröfning.

En annan talare har funnit, att Utskottet icke behandlat denna fråga nog grundligt, och att Utskottet, om det icke velat tillstyrka paragrafens borttagande, bort underkasta densamma en revision. Jag finner icke paragrafen så otydlig, att en förändring är af behovet påkallad. Hvarje anmälan, som af Konstitutions-Utskottet framlägges, är, efter mittförmående, en anmälan efter 107 §, och så snart någon anmälan blifvit gjord, är Riksdagen oförhindrad, att, om den anser rikets väl det kräfva, hos Kongl. Maj:t anmäla sin önskan om någon eller några af Statsrådets ledamöters skiljande från embetet. Om också otydligheter skulle förekomma, hvilket, efter min åsigt, icke är händelsen, torde det icke varit lätt att uti ett ärende af denna beskaffenhet komma till någon enighet om sättet för en förändring. Den hufvudsakliga praktiska nyttan af paragrafen är, att dechargebetänkandet bereder tillfälle till en debatt om regeringssystemet i sin helhet, hvartill eljest lämpligt tillfälle under riksdagen saknas, ty ehuru stundom en sådan debatt eger rum vid remissen af den Kongl. propositionen om statsverkets tillstånd och behof, synes mig detta tillfälle icke synnerligen lämpligt för en sådan öfverläggning, huru lämpligt det än kan vara för en diskussion om finanssystemet.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Faxé: För min del får jag säga, att jag icke skattar stadgandena i 107 § så högt, som Utskottets motiv gifva anledning till att antaga; men då flertalet bland Utskottets ledamöter icke hade något att anmärka emot motiveringen ansåg jag mig icke hafva skäl att motsätta mig densamma, helst jag gillar det slut hvartill Utskottet kommit. Bland de motiver jag godkände är just det, mot hvilket Herr Wallenberg gjort anmärkning och hvilket lyder så:

Men om det är onekligt, att denna sistnämnda form är mindre tillförlitlig, såsom ett uttryck mera af den enskildes än af hela representationens mening, så kunde det också inträffa, att Riksdagen funne de öfriga nyss nämnda formerna mindre lämpliga, enär beslut i beskattnings- och lagstiftningsfrågor borde bestämmas i främsta rummet af hänsyn till rikets behof, icke af hänsyn till missnöje med Statsrådets ledamöter, och derföre ansåge riktigast att, alldeles oberoende af öfriga frågor, uttala sin bestämda önskan, att en eller flere af Konungens rådgifvare icke måtte vid sitt förtroendeembete förblifva.

Det är ju klart, att utom beskattnings- och lagstiftningsfrågor, hvilka förekomma till behandling hos Riksdagen, kan det finnas många andra frågor, och deribland underlättna åtgärder m. m. som föranleda till anmärkning. Herr Wallenberg har vidare sagt, att bestämmelserna i 107 § kunde ersättas af och det med dem åsyftade ändamålet vin-

nas genom interpellationer. Men då skulle vi väl hafva några bestämda föreskrifter i detta afseende. Nu finnes icke ens något derom stadgadt hvarken i grundlag eller i Första Kammarens arbetsordning, och vid sådant förhållande torde icke interpellationerna kunna anses utsluta behovet af 107 §. Vidare har blifvit yttradt, att under den diskussion, som egt rum vid remitterandet af Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof, skulle anmärkningar mot Konungens rådgifvare kunna framställas. Men om jag läser 38 § Riksdags-ordningen, så finner jag, att rätteligen inga andra frågor dervid böra komma under diskussion än de som finnas upptagna i denna proposition eller dermed stå i sammanhang. Vidare får jag fästa uppmärksamheten på, att det varit omöjligt att antaga Herr Wallenbergs förslag om utslutande af *hela* 107 § med bibehållande tillika af öfriga stadganden. Derigenom skulle hvad i samma paragraf är stadgadt rörande en viss preskriptionstid i fråga om anmärkningar mot Konungens rådgifvare jemväl komma att utslutas, hvilket väl icke är lämpligt, och det lärer för öfrigt icke kunna betraktas såsom en småsak att omarbete allt hvad i fråga om ansvarigheten för Konungens rådgifvare och Riksdagens anmärkningsrätt förekommer uti 105, 106 och 107 §§ Regeringsformen samt 52 och 57 §§ Riksdags-ordningen. Det yttrades vid remissen af denna motion, att det arbete, som nedlades på granskningen af protokollen vore förspilda dagsverken; men om man än borttog 107 §, kvarstode dock granskningsskyldigheten i anledning af stadgandena i 38 §, så att någon tidsbesparing skulle icke uppkomma. Att derefter fortfara med en sådan granskning vore visserligen föga rimligt, det medgifver jag, ty sällan lärer man väl upptäcka sådana förseelser mot grundlag eller allmän lag, att de kunde blifva föremål för åtal inför Riksrätt, utan att de förhållanden, som dertill skulle föranleda, redan förut vore kända; men man skulle likväl hafva samma arbete som förut.

Jag hemställer, om det kunnat vara Utskottets skyldighet att omarbete alla grundlagens stadganden angående Statsrådets ansvarighet blott på grund utaf den af Herr Wallenberg löst framkastade motionen, helst Utskottet icke var af samma åsigt som motionären. Hade Utskottet instämt med motionären deri, att det moment, som rör anmälan hos Kongl. Maj:t om Konungens rådgifvares skiljande från embetet, vore obehöfligt, så hade Utskottet bort framlägga ett fullständigt förslag, men då Utskottet icke haft denna åsigt, har icke heller någon anledning funnits för Utskottet att tillstyrka borttagandet af 107 §. För min del finner jag denna paragraf fullt tydlig. Den innehåller, efter min uppfattning, att om Utskottet upptäcker, att åtgärder, som Kongl. Maj:t vidtagit eller underlåtit att vidtaga, äro så beskaffade, att de strida emot rikets saunskyldiga nytta, eller ock att någon föredragande icke med oväld, nit, skicklighet och drift sitt förtroendeembete utöfvat, skall Utskottet, motiverande ett sådant omdöme, på de uppgifter, som framläggas i betänkandet, också för Riksdagen uttala detta sitt omdöme; hvarefter på Riksdagen ankommer att fatta det beslut, dertill förhållandena finnas föranleda.

Jag anhåller att Kammaren icke måtte till Utskottet återförvisa detta ärende, emedan det vore utan all nytta, då majoriteten icke vill tillstyrka någon ändring i 107 §.

Jag förordar bifall till Utskottets betänkande.

Herr Bergstedt: Då jag låtit anteckna mig såsom reservant, anser jag mig böra i korthet angifva anledningen dertill.

För dem af Kammarens ledamöter, som erinra sig mina föregående yttranden i denna fråga, torde det synas att jag med synnerligt nöje bort omfatta den ifrågavarande motionen. Jag skulle ock så gjort, om jag af motionen kunnat klart se, huruvida meningen varit. att äfven den särskilda utväg till anmärkning mot Konungens rådgifvare som angifves i 57 § Riksdags-ordningen, skulle genom upphäfvande af den ifrågavarande paragrafen försvinna och särskildt om all fråga om decharge för Konungens rådgifvare, enligt sista momentet af § 107 Regeringsformen skulle helt och hållet förfalla, hvilket emellertid har sina svårigheter, så länge § 106 i samma grundlag står kvar. Motionären har inskränkt sig till en flygtigt utkastad tanke, som jag visserligen anser i grunden riktig, men han har uraktlätit att formulera den så tydligt, att Utskottet deraf kunnat hemta tillräcklig ledning för utarbetandet af ett lagförändringsförslag.

Så vidt jag känner riksdagshistorien, hafva aldrig Rikets Ständer aflåtit någon sådan skrifvelse som föranledt någon mindre väl sedd rådgifvares aflägsnande. Så till vida vore paragrafen ett skyddsvärn mot obehöriga opinionsyttringar, men den duger ej ens till så mycket, ty en stor del af representationen omfattar med begärlighet tillfället att granska regeringens åtgärder, icke för att framkalla en misstroendeskrifvelse utan för att hugga litet smått utan någon påföljd.

Utskottet hade visserligen nu icke kunnat komma till annat slut än det gjort; men det synes mig, att Utskottet kunnat underlåta att göra en panegyrik öfver denna punkt i grundlagen, som jag icke kan anse hafva varit i någon måtto berättigad. För min del hade jag velat, att Utskottet i stället skolat visa dels syftet med grundlagsstadgandet och dels möjligheten i att tillämpa detsamma; och jag instämmer i sistnämnda hänseende i det förklarande, som för några dagar sedan på detta rum afgafs af en aktad talare, som då anmälde hinder att vid detta tillfälle vara närvarande, då han sade, att ifrågavarande § hittills icke blifvit tillämpad men ej heller kunnat tillämpas. Såsom saken nu blifvit förebragt, har jag emellertid nödgats instämma i Utskottets afstyrkande af motionen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Konstitutions-Utskottets förevarande utlåtande och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till utlåtandet och då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgöran de Bevillnings-Utskottets den 23 och 26 dennes bordlagda betänkande N:o 8, angående kurhusafgiftens upphörande och densammas ersättande med en personlig sjukvårdsafgift.

1:sta punkten.

Herr Berlin: Den s. k. kurhusafgiften har föranledts af den åsigt, att den veneriska sjukdomen vore ett ondt, till hvars hämmande alla samhällsmedlemmar borde medverka. Denna afgift är att betrakta såsom ett slags personlig skyddsafgift, och hvarje län har skyldighet att upprätthålla sjukvårdsanstalter, der de som af sjukdomen blifvit angripne erhålla vård, ej blott på det *de* må botas, utan förnämligast på det *samhället* må värjas för den fara hvaraf det eljest vore hotadt. Helt annorlunda förhåller det sig med afseende å andra sjukdomar, ty dessas botande har man ansett närmast vidkomma den sjuke, och länen och kommunerna hafva väl varit oförhindrade, men ingalunda förpligtade att för dem upprätta sjukvårdsanstalter; och vanligen erlægges af de sjuka, som der behandlas, särskild afgift.

Jag har ansett mig böra fästa Kammararens uppmärksamhet på denna skilnad och tillika påpeka, hurusom genom bifall till Utskottets förslag denna skilnad komme att försvinna. Jag vill väl icke påstå, att någon väsendtlig olägenhet skulle uppstå, derest detta förslag antoges, men jag kan icke finna att förändringen vore af behovet absolut påkallad.

Till stöd för sitt yrkande, hvilket hufvudsakligen blifvit af Utskottet biträdt, har motionären andragit åtskilligt som jag icke kan med tystnad förbigå, enär det innehåller faktiska oriktigheter.

Motionären börjar med det förklarande, att han finner kurhusafgiften "vara orättvis till sin grund, då den uttaxeras lika för man och qvinkön". Att motionären härvid misstagit sig, torde vara uppenbart, då sjukdomen är lika farlig för qvinna som för man, och då den förra i ingalunda mindre grad än den sednare bidrager till dess propagerande. Vidare säger motionären, att denna afgift är "en skamfläck för vårt svenska folk, då en med våra förhållanden obekant främling vid betraktande af de betydliga summor som Sverige år efter år synes uppoffra endast för veneriska sjukdomens hämmande, icke gerna kan komma till annan slutsats, än att svenska folket från Falsterbo till Haparanda måtte vara inficeradt af venerisk smitta". Nu torde det väl icke finnas någon nation som är fri från detta plågoris; men om ock så vore, kan man dock icke antaga att Sverige i högre grad än de flesta andra nationer är dermed besväradt. Tvärtom torde man med trygghet kunna påstå, att just genom de åtgärder med afseende å denna sjukdom, som i vårt land blifvit vidtagna och af motionären klandras, befinna vi oss i vida bättre ställning än andra nationer.

Härefter tillkännagifver motionären, att "den, som något närmare känner förhållandena, vet ganska väl att hela detta föregifna försvarskrig emot den veneriska fienden är, särdeles i landsorterna, till

större delen en humbug“. Lyckligt om så vore! Men äfven jag har någon kännedom om denna sak och bör på grund deraf meddela, att antalet af dem, som vårdas å kurhus, visserligen åren 1866 och 1867 något nedgått men sedermera åter ökats. Förstnämnda år utgjorde antalet patienter 4,991 och 1867 4,940, men 1868 uppgick antalet till 5855, 1869 till 7,210 och 1870 till 6,672; och sjukdomen graserar icke minst i landsorten.

Motionären säger jemväl, att kurhusafgiften “användes till sin betydligaste del för lasarettens ändamål“. Denna uppgift vederlägges emellertid af den i Utskottets betänkande meddelade upplysning att af kurhusmedlen i medeltal för lasarettens behof användts omkring 25 procent. För öfrigt utvisas deraf allenast, att landstingen uttaxerat större belopp, än som för kurhusen erfordrats.

Utskottet äberopar såsom förnämsta skälet för förändringen att dermed skulle vinnas större bekvämlighet vid räkenskapsföringen. Detta är sant; men man må härvid hägkomma att den särskilda räkenskapsföringen för kurhuset och lasarettet afser att tjena till ledning för landstingen vid bestämmande af kurhusafgiftens belopp, och att denna räkenskapsföring, äfven utan afgiftens upphörande, kan försvinna i händelse landstingen ansåge sig icke behöfva den ledning densamma erbjuder.

Med det stora intresse och den kraftiga verksamhet som landstingen ådagalagt med afseende å sjukvården, hvart inom sitt distrikt, äfventyrar man visserligen icke något genom antagande af den utaf Utskottet föreslagna förändringen; och då jag tror att kurhusvården i allt fall kan blifva lika god och lika säker, vill jag icke sätta mig deremot; men jag har velat fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att förändringen innebär att den veneriska sjukdomen kommer att ställas i samma kategori som alla andra sjukdomar, och att vården af de sednare kommer att betraktas på samma sätt som den s. k. kurhusvården.

Herr Hallin: För min del kan jag icke undgå att hysa betänkligheter vid det af Utskottet, med föranledande af derom väckt motion, framlagda förslag om kurhusafgiftens upphörande och densamma ersättande med en personlig sjukvårdsafgift. Jag anser nemligen, i likhet med den föregående aktade talaren, — ehuru han kommit till annat resultat än jag — att den princip, på grund hvaraf särskild afgift till hämmande af den veneriska sjukdomen hittills utgått, är riktig, och att skäl att frångå densamma icke förefinnas. Den hittills utgående afgiften är en personlig skyddsafgift, då deremot Utskottet föreslagit en personlig sjukvårdsafgift, och genom förändringen skulle, på sätt den föregående talaren redan erinrat, den veneriska sjukdomen ställas i samma kategori som alla andra sjukdomar, änskönt densamma, med afseende å dess beskaffenhet och verkningar, tarfvar särskilda åtgärder, på det den icke må alltmera sprida sitt gift och undergräfvat nationen. Af denna anledning anser jag, att en skyddsafgift under form af kurhusafgift, fortfarande som hittills, bör anses fullt berättigad, hvaremot en personlig afgift, afseende sjukvård i allmänhet, från principiell synpunkt måste anses oberättigad. Långt

ifrån att dela motionärens uppfattning, att de åtgärder, som här i landet vidtagits till den veneriska sjukdomens hämmande, skulle kunna anses vid landet fästa en "skamfläck", vågar jag påstå, att svenska folket dermed visat, att det uppfattat de fordringar, man ställer på ett civiliseradt folk, och i detta hänseende kunna vi tjena utlandet till föredöme, såsom äfven uttalades vid en internationel medicinsk kongress i Paris 1867.

Bland andra egendomliga motiver, som föresväfvat motionären, förekommer äfven det, att "försvarskriget emot den veneriska fienden är, särdeles i landsorten, till större delen en humbug". Jag lyckönskar motionären att lefva i en landsort, der förhållandet, efter hans utsago, är i detta afseende så tillfredsställande; men så är likväl ej förhållandet öfverallt i landet. utan har sjukdomen snarare visat sig tilltagande än aftagande och skulle sannolikt få än mera ökad frekvens, om den icke alltjemt motarbetades. Den föregående talaren har redan med siffror visat dess tilltagande spridning under de sedan näste åren; att detta dock ej är en tillfällighet för några vissa år framgår af statistiska upplysningar för en längre tid, ty då under decenniet 1851—1860 å kurhusen vårdades i medeltal årligen 3,799 personer, uppgick detta antal under decenniet 1861—1870 till 5,318. Men om man måste erkänna, att åtgärder för den veneriska smittans hämmande äro af nöden, torde det icke heller kunna förnekas, att det är mera betryggande, om särskild afgift för detta ändamål utgår, än om sjukvårdsafgift, afsedd för allehanda slags sjukdomar, uttaxeras. Det låter sig ju tänka, att sjukligheten i allmänhet vid någon tidpunkt blefve utomordentligt stor, så att tillgängliga medel till dess häfvande åtginge, och att derigenom medtoges jemväl hvad som erfordrades för sjukvården vid kurhusen. Då kan man väl icke säga, att man äfven efter förändringen vore lika väl rustad emot den veneriska sjukdomen, som på den tid, då medlen i första rummet skulle användas för denna sjukdoms botande. Dessutom ber jag få erinra om den principiella olikhet, som eger rum emellan lasarett eller sjukhus för andra sjukdomar, och kurhusen. De förra äro välgörenhetsinrättningar i egentlig mening och böra af denna anledning bekostas af enskildes frikostighet eller kommuner samt af legosängsavgifter och, då dessa ej förslå, medelst uttaxering efter 2:dra artikeln af bevillningen. Att uttaxera personlig afgift utaf individer, som aldrig ämna begagna dessa inrättningar eller deraf kunna draga någon nytta för sig sjelfva, anser jag mindre lämpligt, hvaremot det för hvar och en är af största vigt, att s. k. kurhus finnas, der personer behäftade med venerisk sjukdom erhålla kostnadsfri vård, enär detta utgör ett högst väsentligt medel för hämmandet af denna smittosamma, ohyggliga sjukdom.

Hvad beträffar det af motionären anmärkta förhållandet, att "den betydligaste delen" af kurhusafgiften blifvit använd för lasaretten, har redan den föregående talaren anmärkt, att endast en fjerdedel af afgiften blifvit på så sätt disponerad, samt att detta öfverskott uppkommit deraf, att landstingen uttaxerat större belopp, än som för kurhusen erfordrats.

Utskottet klandrar, att öfverskottet på kurhusmedlen icke får

under löpande året användas för lasaretten. Men så vidt jag kan finna, är denna bestämmelse synnerligen välbetänkt, ty först efter årets utgång vet man med visshet att öfverskott finnes, och om en dylik bestämmelse icke finnes, kunde det ju inträffa, att de för kurhuset afsedda medel användes för andra ändamål, ehuru de behöfts för kurhuset.

Jag medgifver villigt, att om Utskottets förslag antoges, skulle räkenskapsföringen blifva enklare; men jag kan icke finna, att detta är ett tillräckligt skäl för förändringen. Dessutom vill det synas mig att räkenskaperna, äfven med den nuvarande ordningen, borde kunna göras lätt öfverskådliga, ty en rättvis fördelning mellan de båda afdelningarne af tjenstepersonalens löner och inventarier m. m. bör väl ej vara svår att uppgöra i öfverensstämmelse med hvardera afdelningens storlek och sängantal; underhåll och medikamenter utgå naturligtvis efter antalet för hvarje år vårdade personer. Efter hvad jag har mig bekant verkställes detta ock på många ställen med erforderlig noggrannhet, utan att jag förspört någon den ringaste svårighet än mindre omöjlighet att fullgöra föreskriften i berörda afseende.

Då enligt mitt förmenande ingen fördel vinnes med den föreslagna förändringen, då de uppgifna olägenheterna ej synas vara af någon afsevärd beskaffenhet, hvaremot det närvarande stadgandet är vida mera betryggande för veneriska sjukdomens hämmande, anser jag mig böra anhålla om afslag på Utskottets förslag.

Friherre af Ugglas: Då denna fråga först förekom till behandling i Bevillnings-Utskottet, måste jag erkänna, att jag ansåg motionärens förslag, för så vidt det afsåg en förändring af benämningen kurhusafgift till personlig sjukvårdsafgift, icke vara af någon betydelse, hvaremot jag anslöt mig till den åsigten, att något måste göras för att åstadkomma en förenkling i de af motionären påpekade förhållandena. Men allt eftersom diskussionen fortgick, fann jag mig allt mera föranlåten att omfatta den åsigt, som finnes uttalad i Utskottets betänkande, och hvad som hufvudsakligen bestämde mig var den utredning af förhållandena, som inom Utskottet lemnades af den förste värde talaren. Jag fann, att, ehuru han icke gillade saken i sin helhet, ansåg han dock ett förslag i den syftning, som detta betänkande innehåller, icke medföra några olägenheter, utan snarare leda till en förenkling i nuvarande förhållanden; och det var verkligen hans uppträdande inom Utskottet som företrädesvis förmådde mig att ansluta mig till Utskottets förslag. Nu har jag i honom funnit en motståndare, och jag beklagar detta för framgången af denna sak, ty det är gifvet, att hans ord måste väga mycket. Jag ber dock att få anföra några skäl som tala för bifall till Utskottets förslag.

Man torde väl i allmänhet vara ense derom, att en förändring för åstadkommande af en förenkling uti de nuvarande förhållandena är af behovet påkallad. Såsom förhållandet nu är, uttaxeras inom hvarje län en s. k. kurhusafgift, och denna skall, enligt författningarne, användas till den veneriska sjukdomens hämmande. Vidare är föreskrifvet, att hvad som af denna afgift icke för sagda ändamål är be-

höfligt, må användas för de inom länet befintliga lasarettens behof. En sträng tillämpning af dessa föreskrifter skulle leda derhän, att under första året, då kurhusafgiften inflöte, skulle den icke få användas för annat ändamål än för kurhusen, och först på det andra året, sedan räkenskaperna för det föregående blifvit afslutade, skulle om något öfverskott finnes, detsamma få användas för lasarett. Hvar och en, som befattat sig med vården om våra lasarett, inser lika med mig det olämpliga uti detta sätt att gå till väga. Också har inom de flesta län denna föreskrift icke blifvit tillämpad, utan redan under det löpande året har kurhusafgiften blifvit använd för såväl kurhusens som lasarettens behof. Och således har i sjelfva verket redan tillämpats hvad Utskottet här föreslagit. Man må sålunda säga, att det är principiellt oriktigt att ändra benämningen kurhusafgift till personlig sjukvårdsafgift; men förhållandet är dock, att en sådan sammanblandning eger rum på de flesta ställen och måste ega rum, om en väl ordnad sjukvård skall finnas, ty man kan icke gå till väga såsom 1867 års författning föreskrifver. Är man sålunda öfverens om att en förändring i detta afseende är nödvändig, synes det mig vara af Utskottet välbetänkt att åt denna afgift gifva en riktig benämning, nemligen sjukvårdsafgift, och då Utskottet i sitt betänkande tillika uttalat, att den företrädesvis skall användas till hämmande af den veneriska sjukdomen, tror jag, att man vunnit tillräcklig trygghet, för att den icke kommer att användas annat än på ett klokt sätt.

En annan orsak hvarföre jag för min del anslöt mig till åsigten om nödvändigheten af en förändring i de nuvarande förhållandena var en omständighet, som inom Bevillnings-Utskottet uppgafs, nemligen att inom åtskilliga landsting fanns en sjukvårdsafgift, uttaxerad oberoende af kurhusafgiften. Efter min uppfattning strider detta åtminstone mot andemeningen i landstingsförfattningen, som icke känner till några personela skatter. Emellertid hade detta skett och då, enligt hvad inom Utskottet upplystes, inom några landsting benägenheten att gå denna väg skulle vara ganska stor, tror jag, att det var klokt handladt af Bevillnings-Utskottet att, på samma gång det uttryckte sin önskan om en förändring i dessa förhållanden, tillika fixera afgiften så, att landstingen icke skulle kunna huru långt som helst utsträcka denna beskattning, ty efter mitt förmenande lär det blifva svårt för landstingen att öka den personliga sjukvårdsafgiften utöfver de bestämmelser, som här äro föreslagna. Äfven i detta afseende synes mig derföre skäl förefinnas till att ansluta sig till Bevillnings-Utskottets förslag.

De båda föregående talarne hafva klandrat motionärens motiv, och jag får för min del erkänna, att jag icke till alla delar gillar densamma; men Utskottet har icke accepterat hans motiv, utan om Utskottet på grund af hans motion framlagt ett förslag, har det icke dermed godkänt motiven och bör derföre icke emottaga några rörebråelser. Utskottet har helt enkelt gått ut från den åsigten, att det vore så godt att nu ordna dessa förhållanden såsom de inom de flesta län par la force des choses utvecklats sig, och att det icke vore skäl att bibehålla en författning, som icke kunde stå tillsammans med en klok och ändamålsenlig sjukvård.

Jag ber också att få fästa den siste ärade talarens uppmärksamhet på den stora förenkling i afseende å räkenskapsföringen, som skulle åstadkommas genom antagandet af de här föreslagna bestämmelserna i stället för de föreskrifter, som i 1867 års författning äro gifna. Enligt sistnämnda författning skall på det strängaste åtskiljas den sjukvård som lemnas för veneriska sjukdomar, och den som lemnas åt andra sjukdomar; och de båda ledamöter som yttrat sig mot Utskottets förslag hafva en sådan erfarenhet i hithörande ämnen, att jag vågar tro, att de icke kunna annat än gilla den åsigten, att detta icke låter sig göra utan en bokföring som är så svår och invecklad, att man dermed icke bör belasta lasarettsdirektionerna, som hafva många andra viktiga göromål att sköta. Om man derjemte fasthåller den viktiga grundsatsen, att denna afgift skall företrädesvis användas till hämnande af den sjukdom, för hvilken den ursprungligen tillkommit, finner jag icke, att det kan ligga någon fara uti att antaga Utskottets förslag. Icke böra vi, för att fasthålla en, låt vara riktig princip, helt och hållet åsidosätta de praktiska följder, som af denna principens tillämpning skulle uppkomma, och derfore tror jag det är mera praktiskt att gå till väga såsom Utskottet föreslagit.

Slutligen vill jag fästa uppmärksamheten på ett uttryck, som den förste talaren fällde, och hvilket bör betrygga Kammaren för att icke några betänkliga följder skulle uppstå genom antagandet af detta förslag. Han yttrade nemligen, att man ingenting riskerar genom att bifalla Utskottets förslag, men att man bryter mot den princip, som hittills varit gällande, att kurhusafgiften ansåges såsom en skyddsafgift emot veneriska sjukdomar. Om man nu ingenting riskerar, men man vinner ordning och enkelhet, hemställer jag, om det icke är skäl att bifalla Utskottets förslag.

Herr von Möller: Jemte det Bevillnings-Utskottet utbytt namnet "kurhusafgift" mot benämningen "personlig sjukvårdsafgift" har det höjt denna afgift från 25 öre, som varit det hittills vanligen utgående beloppet, till 50 öre för *man*, då det deremot bibehållit afgiften oförändrad vid förstnämnda belopp för *qvinna*. Jag vill ej inlåta mig på frågan huruvida en sådan förhöjning varit af ett oafvisligt behof påkallad, utan endast i allra största korthet uttala ett par erinringar beträffande förevarande ärende, hvilka synas mig vara förtjenta af uppmärksamhet.

Den siste talaren, ordförande i Utskottet, ansåg, på sätt jemväl i Bevillnings-Utskottets förevarande betänkande finnes antydt, att åtskilliga landsting handlat i strid mot landstingsförordningen, då de, jemte det kurhusafgiften faststälts till det högst tillåtna beloppet, utöfver detta belopp för sjukvården uttagit en särskild *personel* skatt. Huruvida ett sådant tillvägagående från bemälda landstings sida är lagenligt eller ej, beror väl emellertid på huru man tolkar 47 § i landstings-förordningen. I denna paragraf står: "i öfrigt må landstinget, med afseende på ett ifrågakäldt företags beskaffenhet, särskildt bestämma *grunden för uttaxering* af de medel, som för dess utförande erfordras". Jag vill ej upphäfv mig till domare i denna fråga

fråga eller säga huruvida landsting, som bestämt denna tillökning i den personela afgiften, handlat i strid mot det angifna stadgandet eller missförstått detta. Faktiskt är dock, att åtskilliga landsting, och bland dem äfven det i den provins, som jag tillhör, ansett sig ega rätt till en sådan utdebitering, då de funnit en sådan nödvändig. Huru berättigadt deremot Bevillnings-Utskottet varit eller är att i viss mån söka åstadkomma en inskränkning i tillämpningen af nuvarande förordning om landsting, hvilken väl torde få anses vara af civillögs natur, lemnar jag åt Kammaren att bedöma. Mig synes nästan, att en fråga sådan som den förevarande bort behandlas af Sammansatt Lag- och Bevillnings-Utskott; och jag tror, för min del, att detta förslag ej blifvit framlagdt, om det förstnämnda Utskottet äfven deltagit i frågans beredning.

Min andra anmärkning afser redaktionen af sjelfva det här framlagda förslaget. I andra momentet af detsamma står: "att denna sjukvårdsafgift skall *företrädesvis* användas till beredande af kostnadsfri vård åt veneriska sjuka etc.", men i tredje momentet förekommer, "att de medel, som genom denna afgift inflyta, *ej få användas till annat* än ofvan bestämda ändamål". Det ligger ovilkorligen en otydlighet häri eller en motsägelse emellan dessa båda stadganen, hvilken man borde söka att undanröjja.

På det att denna omständighet må komma att dragas under en noggrannare ompröfning, anhåller jag, att Utskottets förslag måtte varda återremitteradt.

Herr Bennich: Jag skall ej inlåta mig på en undersökning huruvida landstingen, enligt landstingsförfattningens anda och mening, må vara berättigade att uttaxera personela afgifter eller icke, ehuru jag måste bekänna, att jag lutar åt den åsigten, att sådant är ett öfverskridande af landstingens befogenhet, och att mig synes, det den beskattning de pålägga, endast bör utgå efter bevillningen. Men det är emellertid ett faktum, att åtskilliga landsting — jemte det de fastställt kurhusafgiften till sitt högsta belopp, ehuruval densamma ej åtgått till sitt egentliga ändamål — tillika påfört en personel afgift för bestridande af sjukvården i öfrigt inom länet. Utskottet har emellertid ansett det vara Riksdagens både rätt och pligt, att genom uttrycklig författning, i afseende å ifrågavarande sjukvårdsafgift begränsa landstingens utöfning af en så beskaffad personel beskattning. Och en sådan inskränkning åstadkommes, om Utskottets förslag antages.

Den siste talaren förmenade, att det skulle ligga en motsägelse mellan 2:dra och 3:dje momenten i förevarande förslag, enär det i 2:dra momentet sägs, att ifrågavarande sjukvårdsafgift skulle *företrädesvis* användas till vård åt dem, som äro med venerisk sjukdom behäftade, men i 3:dje momentet, att afgiften *ej får användas till annat* än till ofvan bestämda ändamål. Men den ärade talaren förbisåg dervid helt och hållet 1:sta momentet i förslaget, hvilket moment talar om att afgiften skall utgå till allmänna sjukvården. När *det första* momentet säger, att medlen skola användas till allmänna sjuk-

vården, *det andra*, att de företrädesvis skola utgå för den veneriska smittans hämmande, och *det tredje* bestämmer, att de ej få användas för andra än ofvannämnda ändamål, tror jag verkligen, att de betänkligheter talaren i detta hänseende yttrade, kunna få anses häfda. Bevillnings-Utskottets ordförande har i sitt anförande för öfrigt så fullständigt utvecklat de skäl, på hvilka Utskottet byggt sitt förslag, och på grund af hvilka Utskottet ansett sig tvunget att framlägga detsamma, att jag ej kan hafva mycket att tillägga. Jag anhaller endast, medan jag nu har ordet, att i största korthet få besvara en eller annan anmärkning, som blifvit gjord af de föregående talarne, som uppträdt emot Utskottets förslag. De hafva fäst sig vid att hittills kurhusafgiften varit en skyddsafgift och förmenat att deraf borde följa, att densamma skulle utgå med lika belopp för man och för kvinna. Vi hafva en skyddsafgift i första artikelns bevillning, men ej är den lika för man och kvinna! Vi hafva flera andra personela afgifter, som beslutas af Riksdagen för allmänna ändamål, men de utgå med olika belopp för man och kvinna; säkerligen på det mycket giltiga skälet, att kvinnan har en mindre förvärfsförmåga än mannen. Hennes arbete betalas mindre och derföre bör hon till det allmännas kostnader bidraga med mindre belopp än mannen. Således behöfver afgiften ej upphöra att vara *skyddsafgift* derföre att den utgår med olika belopp för de olika könen. De allmänna åtgärderna för helsevården i ett land må väl kunna sägas vara en personlig angelägenhet, men öfver en viss gräns kan man ej derföre utkräva bidrag genom blott personela skatter. Gå vi till grunden med statsbehofven äro de i sjelfva verket personela alla samtliga, men de uttaxeras i allmänhet emellertid efter hvars och ens förmåga att betala.

Den förste talaren förmenade, att Utskottet hade, genom att acceptera motionärens förslag till dess hufvudsyfte ej vunnit synnerlig förenkling i räkenskaperna. Jag vill ej vidare inlåta mig på denna fråga, hvilken redan blifvit af ordföranden i Utskottet, som mig synes, fullständigt utredd. Hvad som emellertid ej torde kunna förnekas är, att man genom Utskottets förslag vinner sanning i dessa räkenskaper, och att vi få en förvaltning, som utöfvas i öfverensstämmelse med lagen i stället för såsom hittills i strid mot lagen. Och detta är väl alltid något, som man bör eftersträfvat!

Vidare anmärkte en talare, att genom det förslag, som Utskottet framlagt, skulle man kunna försätta landstingen i stor förlägenhet, då de funne, att sjukvårdsinrättningarne kräfde större utgifter, än som kunde fyllas med den af Utskottet föreslagna begränsade afgift. Dermed torde det dock ej vara värre, än att landstingen få på behörigt sätt efter bevillning uttaxera hvad som utöfver den personliga sjukvårdsafgiften erfordras för att fylla dessa behof, och jag har ej sett annat, än att landstingen ganska väl vetat att anlita denna utväg för en mängd andra angelägenheter, och då må de väl kunna det afven för denna. Att Utskottet ej bör räknas till last, att motionären nyttjat ett och annat oegentligt uttryck, torde Herrarne finna vara klart: här är ej före till behandling motionärens förslag, utan Utskottets!

Vid behandlingen af denna fråga har Utskottet gått till väga

med all möjlig försigtighet. Utskottet har ej underlåtit att rådfråga män, som hafva sjukvårdsangelägenheterna i vårt land till sin hufvuduppgift, och det var i samråd med desse män Utskottet kom till det resultat, som innefattas i detta förslag. Så vidt Utskottet fattat, godkändes Utskottets mening äfven af den person som, sjelf medlem af styrelsen för helsovården i riket, nyss yttrat sig emot Utskottets förslag. Jag beklagar denna motsägelse, men tror mig kunna säga, att de skäl, som af honom nu blifvit anförda för förändring af hans opinion, ega föga giltighet.

Jag anhåller om bifali till Utskottets förslag.

Herr Caspersson: De anmärkningar, jag har att framställa i anledning af det nu föredragna memorialet, inskränka sig endast till ärendets behandling i formelt afseende. Här hafva yppats olika åsikter, huruvida landstingen rätteligen ega att för ifrågavarande ändamål pålägga personela afgifter, och Bevillnings-Utskottet har i sitt förevarande betänkande förklarat, att sådant ej skulle ligga inom landstingens befogenhet. Jag tror emellertid, att Bevillnings-Utskottet ej har någon rätt att afgifva förklaringar om landstingslagens rätta tolkning, eller att söka förmå Riksdagen antaga en lag hvarigenom landstingen skulle inskränkas i den beskattningsrätt de hittills utöfvat, då de för rent personliga behof pålagt personliga afgifter. Hafva landstingen verkligen egt eller ega de en sådan rätt, som åtskilliga landsting ansett sig ega, så skulle genom antagandet af det första momentet af detta förslag ske en inskränkning i denna rätt. Då nu landstingslagens behandling ej tillhör Bevillnings-Utskottet, ser jag redan häri en viss betänklighet ur formelt hänseende, som gör att jag anser en återremiss af detta moment *önsklig*.

Men det må tillätas mig att äfven kasta en blick framåt på de följande paragraferna. Det förefaller mig, att det dervid tydligen visar sig, att med afseende å dem en återremiss blir *nödvändig*. Jag går nu till den ändan först till sista delen af 3:dje momentet, der det föreslås, att dessa medel må *förvaltas* och *redovisas* af en, i enlighet med de föreskrifter Kongl. Maj:t kan i näder meddela, inom hvarje län eller sjukvårdsdistrikt tillförordnad direktion. Det skulle således vara en särskild direktion, som förvaltade dessa medel, ehuru väl det enligt landstingslagen är ett landstingets åliggande att tillgodose sjukvården. En kollision skulle härigenom lätt kunna uppkomma. De medel till ej obetydligt belopp, som anslås af landstinget, skulle naturligtvis förvaltas af landstinget under det att de, som härflyta af personela afgifter, skulle förvaltas af en särskild direktion. Då dessa båda auktoriteter, landstinget å ena, och sjukvårdsdirektionen, å den andra sidan, ej stå i samband med hvarandra, komme det säkerligen blifva förenadt med stora svårigheter att uppgöra budgeten för sjukhusen. I södra Calmar län funnos sedan äldre tider två kurhus, det ena i Calmar och det andra i Borgholm på Öland. Länet utgjorde då två kurhusdistrikt. Af direktioneu i Calmar uppbars alla afgifterna för fastlandet och af direktioneu i Borgholm alla för Öland. När sedermera landstingsinstitutionen infördes och landstingen tillerkändes högsta vården om kurhusanstalterna, förklara-

des, genom särskildt Kongl. bref, att distriktsindelningen sk ulle upphöra, och att landstinget skulle anordna utgifterna för dessa bägge kurhus. Sedermera uppbyggdes på landstingets bekostnad ett tredje lasarett och kurhus i Oscarsnamn. För detta har aldrig funnits något särskildt distrikt. All afgift, både kurhusafgiften och den personela lasarettafgiften uppbäres af landstinget. och landstinget uppgör för kommande året budgeten för kurhusen, hvarvid tillses, att hvarje af dessa kurhus erhåller sin behöriga andel, och bestämes huru många sängar på hvardera skola finnas, och huru mycket medel hvarje direktion skall emottaga till sin disposition. I den mån medel erfordras, requirerar direktionen sådana hos landstinget. Huru skulle det nu komma att gå, om förvaltningen af dessa medel fördelades emellan landstinget och den direktion, som tillförordnades för dessa sjukvårdsanstalter? Den enhet, som erfordras vid medlens förvaltning och användande, kan ej ernås, så vida ej förvaltningen koncentreras hos landstinget eller ock hos särskild direktion, men i sednare fallet skulle landstinget upphöra att vara vårdare af länets sjukvårdsanstalter, hvarigenom dessa troligen skulle gå miste om det intresse och den frikostiga omvårdnad, hvarmed de från landstingets sida hittills blifvit omfattade. Med anledning af dessa anmärkingar anser jag en återremiss af 3:dje momentet vara nödvändig och anser äfvenledes 4:de momentet böra omarbetas, så vida det ej skulle kunna helt och hållet uteslutas.

På dessa grunder anhåller jag hos Herr Talmannen om proposition derå, att betänkandet måtte i sin helhet varda till Utskottet återremitteradt.

Herr Trolle: Bevillnings-Utskottets föreliggande förslag innebär onekligen den förtjensten, att dess antagande skulle medföra en förenkling i bokföringen af kurhus- och lasarettafgiften; och som landstingen egentligen icke borde ega att besluta annan personel afgift än den till veneriska smittans hämmande föreskrifna, så har förslaget äfven företrädde i detta hänseende framför nu gällande lag. Det synes mig ock billigt, att *man* betalar mer än *qvinna*. Men jag kan ej tro det vara klokt att utesluta all obligatorisk bestämmelse i 1:sta momentet och dessutom ej formriktigt, enär en sådan finnes i 2:dra momentet beträffande användandet af den medgifna ifrågavarande afgiften. Om man, lika med motionären, fruktar att kalla denna afgift för kurhusafgift — en åsigt som jag ingalunda delar, enär jag snarare tror att det hedrar samhället att taga en särskild vård om ifrågavarande sjuka — må man *då* gerna ändra namnet eller annorledes ordalydelsen; men jag tror att lagstiftningen i detta hänseende bör innefatta bestämd föreskrift för landsting att besluta sjukvårdsafgift, hvarigenom ock mera säkerhet vunnas, att åtminstone samma frikostighet som hittills blefve fortfarande i denna angelägenhet iakttagen. Af denna anledning instämmer jag med den siste talaren i yrkande på återremiss.

Äfven skulle jag tro, att Utskottets förslag i 3:dje och 4:de momenten bör återremitteras, emedan dermed synes bland annat vara förbisedt, att Kongl. Maj:t städse medgifvet Malmöhus läns lasarett

ett särskildt reglemente för dess sjukvårdsanstalter i anledning af deras förening med akademiska undervisningen för blifvande läkare. Och som enahanda förhållande förefinnes i Upsala, så lärer ock särskildt vara reglementeradt för dervarande sjukvårdsinrättningar.

Jag anser det visserligen icke vara att befara, att landstingen på grund af nu gällande kommunallag skulle missbruka rättigheten att bestämman personal skatt; men komme det dock att ske, blefve beslutet, då deröfver klagades, säkerligen af Kongl. Maj:t upphäfvat. I det län jag tillhör har landstinget blott en gång begagnat personal beskattningsgrund utöfver hvad i lag stadgas om bestämmande af kurhusafgift; men det gälde då att utvidga och förbättra sjukvårdsinrättningarna för en kostnad af omkring 200,000 R:dr. väsendtligen till förmån för arbetsklassen, som der åtnjuter kostnadsfri sjukvård å sjukhusens alla afdelningar, och på en tid då en riklig arbetsförtjenst fanns. Häröfver klagade ingen; men sedermera har denna beskattningsgrund icke blifvit i Malmöhus län af landstinget stadgad.

På dessa skäl anhåller jag, att betänkandet måtte varda till Utskottet återremitteradt.

Herr Rosensvärd: Jag hade egentligen icke ämnat deltaga i denna diskussion, emedan jag till följd af några dagars frånvaro först i dag varit i tillfälle att genomläsa betänkandet; men under den pågående diskussionen hafva några omständigheter förekommit, hvilka göra att, då jag är intresserad af denna fråga, jag anser mig böra yttra några ord. Jag har några betänkligheter, huruvida egentligen den nu föreslagna förändringen är af något behof påkallad; förändringen af benämningen *kurhusafgift* till *sjukvårdsafgift* vill jag icke så mycket fästa mig vid. Jag medgifver visserligen, att den ifrågasatta förändringen skulle åstadkomma en lättnad vid räkenskaper, emedan man icke behöfde skilja mellan kurhusens och lasarettens räkenskaper, och jag skulle icke heller, om ingen annan framställt betänkligheter mot Utskottets förslag, framställt mina, som åtminstone i detta fall äro af temligen underordnad beskaffenhet; men emellertid tror jag icke, att olägenheterna af det närvarande äro så stora, att, om icke andra skäl talade för förändringen, desamma borde föranleda en sådan.

Hvad sjelfva hufvudfrågan angår, fäster jag mig egentligen för höjningen af denna afgift. Att en personlig afgift har sedan lång tid tillbaka varit pålagd för hämmande af den veneriska smittan, finner jag ganska naturligt, och just därför att denna afgift varit personlig, har den sjukvård, som i detta fall lemnats, varit kostnadsfri. Mot skyldigheten att betala denna afgift, njöto alla den fördel att erhålla fri vård och äfven den, som icke behöfde sådan vård, hade åtminstone den fördelen, att detta ondas spridande hämmades genom kurhusafgiften, och på så sätt kom denna fördel direkt eller indirekt alla till godo.

Berörde afgift var en af Riksdagen bestämd afgift i olikhet med de afgifter, som äro af kommunen bestämda, och den hade således en helt annan karakter än landstingsafgifterna, på grund hvaraf af kurhusafgiften inlyftande medel också förvaltades af en kurhus

direktion, i hvilken visserligen landstinget insatte medlemmar, men dock en själfskrifven ordförande fanns, för att tillse att medlen förvaltades i enlighet med Riksdagens föreskrifter.

Nu vill man förhöja denna afgift; men redan deri finner jag någon betänklighet. Det har, som Utskottet själf säger, visat sig, att kurhusafgiften varit för sitt ändamål fullt tillräcklig och till och med lemnat öfverskott, och dessa öfverskott hafva enligt nu gällande lag kunnat användas för den allmänna sjukvården. Nu åter skulle det blifva en *sjukvårdsafgift*, med föreskrift "att denna skall *företvådesvis* användas till beredande af kostnadsfri vård åt veneriske sjuke och till vidtagande i öfrigt af tjenliga åtgärder för den veneriska sjukdomens hämmande"; men männe icke derigenom så småningom skulle uppstå den frågan, om icke kostnadsfri sjukvård i allmänhet bör lemnas åt alla obemedlade. I den mån man glömmet tillkomsten af denna sjukvårdsafgift, är det möjligt, att någon tanke kan uppstå derpå, att då man betalar 50 öre till sjukvården, man också därför bör hafva fri sjukvård. Jag tror, för min del, att det är af vigt att låta kurhusafgiften utgå för sitt ändamål, och att hvad derutöver erfordras för den allmänna sjukvården af landstingen tillskjutes. Landstingen hafva ju rätt att utskrifva landstingsskatt och kunna då bestämma, huru mycket de vilja deraf skall användas för den allmänna sjukvården.

Slutligen hvad angår det såväl i 1:sta som 3:dje momenten förekommande uttrycket "*särskildt för hvarje län eller sjukvårdsdistrikt*", förefaller det mig som en tvetydighet kunde uppkomma. Hittills, då det kommit i fråga att höja kurhusafgiften, har sådant skett för hvarje kurhusdistrikt. Såsom man vet, hafva kurhusen icke varit så många; de hafva varit ett å två i hvarje län. Det har då varit ett särskildt distrikt för hvarje kurhus, men nu hafva landstingen i många län anordnat en hel mängd sjukhus, och skulle det komma att utgå olika afgift för hvarje af dessa, ifall man fördelar dem i särskilda distrikt, tror jag, att det blir en partiel sönderdelning, som blott är obehöflig. Skall man taga bort den gamla kurhusafgiften och i stället bestämma en allmän sjukvårdsafgift, anser jag, för min del, att det är bättre, om denna afgift bestämmes för hela länet och att sedermera landstinget fördelar densamma till de olika sjukvårdsinrättningarne efter behof.

Dessa äro mina betänkligheter, hvilka jag erkänner icke äro väsentliga, och jag skulle icke hafva framkommit med dem, om icke återremiss blifvit begärd.

Herr Berlin: Det har af ordföranden i Bevillnings-Utskottet och, om jag hörde rätt, äfven af en annan ledamot i samma Utskott blifvit yttradt, att det här föreliggande förslaget skulle tillkommit hufvudsakligen på grund af de upplysningar, jag haft tillfälle att i Utskottet meddela. Jag kan naturligtvis icke bestrida, att så icke varit fallet; men på det jag icke måtte vara utsatt för misstanke om inkonsequens, bör jag förklara, att hvad jag införde Utskottets afdelning upplysningsvis meddelade, var hufvudsakligen detsamma, som jag nu här i Kammaran anfört, ehuru möjligen något utförligare,

men att jag så mycket mindre dervid kunde tillstyrka något beslut i denna riktning, som jag icke hade säte och stämma i Utskottet, som endast godhetsfullt gifvit mig tillfälle att yttra mig i ämnet.

Herr von Stockenström: Jag har egentligen begärt ordet med anledning af den anmärkning, som blifvit framställd af en talare, att Utskottet skulle hafva öfverträdt sin befogenhet, genom att föreslå en allmän sjukvårdsafgift, hvarigenom, ifall förslaget af Riksdagen godkändes, landstingen skulle betagas den rätt, de kunna ega att göra personliga uttaxeringar. Jag kan, för min del, icke finna, att genom stadgandet af denna afgift landstingen skulle förlora en sådan rätt, om de verkligen ega den. Förutsatt, att denna rätt verkligen tillkommer dem, kunna ju landstingen i allt fall göra andra personliga uttaxeringar, än för sjukvården, och det kan äfven sättas i fråga, huruvida de icke kunna besluta personlig beskattning, äfven för det ändamål, hvarom nu är fråga, ehuru de då icke kunna använda samma benämning, som blifvit gifven åt den afgift, hvilken enligt detta förslag skulle bestämmas. Hvad beträffar denna landstingens rätt att göra personliga uttaxeringar, är det väl en fråga, som egentligen icke tillhör denna öfverläggning; men då den likväl kommit på tal, ber jag att få gifva tillkänna min åsigt i saken. Jag föreställer mig, att landstingen icke hafva en sådan rätt, ehuru dylika uttaxeringar blifvit gjorda i flera län och Konungens Befallningshafvandes stadfästelse på besluten erhållits. Att landstingen icke lagligen ega denna rätt, sluter jag deraf, att en mängd beslut äro af Kongl. Maj:t gifna i afseende å taxeringar, som inom *kommunerna* egt rum, och der Kongl. Maj:t förklarar, att personlig uttaxering icke må ske utöfver hvad i lag för hvarje särskildt fall är bestämdt. Att ett sådant beslut från högsta ort icke kan återropas angående landstingen, kommer sig deraf, att några besvär icke blifvit anförda; men det är att förmoda att, i analogi med de resolutioner, som blifvit meddelade angående kommunernas rätt i detta fall, samma beslut skulle följa i afseende å landstingen.

Hvad sjelfva saken beträffar, har jag inom Utskottet ansett mig böra sluta mig till den åsigt, som der gjort sig gällande. emedan jag varit i tillfälle att erfara, hurusom den afgift, som blifvit uttaxerad i form af kurhusafgift, alltid blifvit använd på det sätt, som nu är förslaget i afseende å denna sjukvårdsafgift, nemligen till kurhus och lasarettet gemensamt, och att först, sedan medlen blifvit utbetalda, fördelningen vid räkenskapernas uppgörande skett. Jag föreställer mig, att det skulle leda till enkelhet och reda, om ett beslut blifve fattadt i enlighet med Utskottets förslag.

En talare har anmärkt, att Utskottet föreslagit att höja kurhusafgiften, hvilket han, för sin del, ansåg vara olämpligt. Som Utskottets betänkande upplyser och äfven här af åtskillige talare blifvit uppgifvet, har den afgift, som hittills utgått, stundom ansetts vara otillräcklig, i följd hvaraf särskilda uttaxeringar efter person blifvit för helsovården beslutade — med hvad rätt det skett, må nu lemnas derhän — och just med afseende derpå har Utskottet beslutat att föreslå en förhöjning i den hittills utgående kurhusafgiften.

Jag har icke vidare att tillägga, utan får endast förklara, att jag helst önskar bifall till betänkandet, men likväl icke har någon ting emot en återremiss, om den för vinnande af större tydlighet, skulle anses erforderlig.

Friherre af Ugglas: Jag har begärt ordet i anledning af Herr Casperssons yrkande om återremiss. Detta stödde sig angående detta moment företrädesvis derpå, att Utskottet bort sammanträda med Lag-Utskottet för att afgöra denna fråga. Jag ber likväl att till honom och Kammaren få hemställa, huruvida man verkligen kan påstå, att hvarje beslut, som af Riksdagen fattas, och som kan hafva en mer eller mindre aflägsen inverkan på landstingets rätt, bör blifva föremål för Lag-Utskottets behandling, då det icke förutsätter förändring af ett enda ord i Kongl. förordningen om landsting. Denna författning är och förblir fullkomligt orubbad, och huruvida detta beslut kan hafva någon inverkan på landstingens rätt eller icke, må framtiden komma att visa. För min del tror jag, att landstingen icke haft den rätt, som de hittills begagnat, att uttaxera personela afgifter, och denna rätt blir så mycket mera säkert, genom ett bifall till detta förslag, landstingen betagen, utan att derigenom rubbas ett ord i landstingsförfattningen. Jag kan då icke se, hvad Lag-Utskottet skulle haft att göra med detta förslag. Jag vågar anhålla, att de Herrar, som mot det första momentet framställt betänkligheter, hvilka de fleste förklarar vara af mindre betydelse och en talare till och med så oväsentliga, att han icke skulle framkommit dermed, om icke återremiss blifvit begärd, måtte låta dessa betänkligheter falla och antaga Utskottets förslag. Detta skulle otvifvelaktigt leda till enkelhet och reda, och då jag tror, att Andra Kammaren kommer att antaga detta moment, vore det väl att få ett gemensamt beslut.

Den enda af de anmärkingar, som blifvit framställda, hvilken jag för min del tillägger någon vikt, är den, som blifvit af Herr Trolle gjord angående olägenheten, att ett minimum icke blifvit af Utskottet föreslagit. Jag erkänner, att det måhända varit skäl att bestämma ett sådant; men då man ser, att enligt den gamla författningen detta minimum varit så lågt som 3 öre, ett minimum till hvilket på sednare tider aldrig något landsting kommit, och då man känner det varma intresse, som besjalar snart sagdt alla landsting för ett klokt ordnande af sjukvården, tror jag icke, att man har att det ringaste befara deraf, att ett minimum icke blifvit bestämdt. År denna uppfattning, som delades af Utskottets samtliga ledamöter, riktig, tror jag, att man icke för en sådan anmärkning bör vederväga att få hela frågan sönderrifven och uppskjuten till en kommande riksdag. Det ligger mera vikt, än man kan tro, på ett sådant ordnande af densamma. Som förhållandet nu är, låter det sig icke göra att tillämpa författningen, och hvarför skulle vi då icke inslä på denna väg, som blott leder till reda och ordning.

På samma gång jag anhåller om bifall till det första momentet får jag förklara, att jag icke skall motsätta mig en återremiss 3:de och 4:de momenten, emedan i dessa åtskilliga ändringar man skulle kunna göras.

Herr Faxe: För mig synes åtminstone tvifvelaktigt, huruvida landstingen ega att bestämma personela afgifter utöfver hvad i särskilda författningar är stadgadt; och vid detta förhållande anser jag ganska lyckligt om Riksdagen medgifver, att sjukvårdsafgiften må kunna höjas öfver hvad den hittills varit, ty den har verkligen varit otillräcklig. Åtminstone i den ort, jag tillhör, har detta föranledt, att landstinget, utan att höja kurhusafgiften eller pålägga personliga afgifter, måst af andra omhänderhafvande medel anslå hvad som erfordrats för två särskilda mindre sjukhus i länet. Jag tror således, att det vore ganska bra, om man godkände detta första moment. Att något minimum icke blifvit bestämdt, betyder mindre, då detta minimum hittills varit satt så lågt, att det icke fallit vederbörande in att fastställa kurhusafgiften till ett så ringa belopp.

Det har blifvit anmärkt, att hinder för detta förslag skulle möta, att icke några sjukvårdsdistrikt vore bestämda på vissa orter, utan att de särskilda sjukvårdsinrättningarna skulle komma att få emottaga sjuke från olika orter inom länet. Derpå vill jag svara, att der detta ovanliga förhållande eger rum, torde sådant lätt kunna ändras derigenom att Kongl. Maj:t bestämmer vissa sådane distrikt. Följden häraf skulle blifva, att i hvarje distrikt en direktiön får emottaga och förvalta de medel, som inflyta för det distriktet. Landstingen hafva alls icke någon rätt att förvalta dessa medel; tvärtom har Riksdagen afslagit motioner i den syftningen. Landstingen hafva tre åligganden i detta fall; det ena att bestämma den nu så kallade kurhusafgiften; det andra att bestämma, huru mycket af denna afgift som bör användas för de olika sjukvårdsinrättningarna, och det tredje att fastställa den afgift, som för betalande patienter skall erläggas. Dertill inskränker sig landstingens makt. Sedermera uppbaras och förvaltas medlen af den eller de särskilda lasarettsdirektionerna.

Jag anser således, att icke något af dessa moment behöfva ändras, och för närvarande får jag för min del anhålla om bifall till det första momentet.

Herr Mannerskantz: Äfven jag instämmer deri, att syftningen i Utskottets förslag är ganska riktig. Det är otvifvelaktigt, att man kan anse den rätt, på grund hvaraf åtskilliga landsting trott sig kunna, utöfver kurhusafgiften pålägga annan personel skatt för sjukvården, vara minst sagdt tvifvelaktig, och att det snarare bör förklaras, att de hafva öfverskridit den befogenhet, som landstingsförfattningen för närvarande åt dem medgifver. Jemte det ifrågavarande förslaget innefattar en uttrycklig förklaring derom, att landstingen, inom den begränsning, som i förslaget är gjord, skola kunna pålägga personel skatt för den allmänna sjukvårdens behof, innehåller det äfven den stora fördelen, att man på en gång får besluta om en enda, i stället för flera särskilda personela sjukvårdsafgifter, samt under samma skattetitel innefattar så väl de bidrag, hvilka erfordras till kurhusen som dem för lasarettens i allmänhet, hvilket naturligtvis måste leda till betydlig förenkling och reda i förvaltningen och räkenskaperna; men jag tror dock för min del, att momenten, sådana de äro uppfattade, icke äro nöjaktiga. Jag får om det 1:sta momentet säga, att

det visserligen är det bästa, och som skulle helst kunna utan förändring antagas; men jag tillåter mig, om återremiss i allt fall blir beviljad, att göra den anmärkning, att i utbyte mot orden "*inom hvarje län eller sjukvårdsdistrikt*" måtte sättas "*inom hvarje län eller landstingsdistrikt*", emedan om man använder uttrycket: sjukvårdsdistrikt, finnas, såsom bekant, flera sådana inom ett landstings område, och då man öfverlemnar åt landstingen att besluta om uttaxering af personel afgift för sjukvårdens behof, bör denna afgift bestämmas, att med samma belopp gälla för hvarje landstings område och icke särskildt för hvarje sjukvårdsdistrikt; ty det skulle utan tvifvel leda till stora förvecklingar i landstingens beslut, om icke den afgift, som pålades, blefve lika för hvarje man eller qvinna inom hvarje landstings hela beskattningsområde.

Då de öfriga momenten äfven varit föremål för öfverläggning, torde det tillåtas mig att också mot dem göra några anmärkningar. Hvad andra momentet beträffar, tror jag, att det skulle vara bättre, om der stadgades samma föreskrift, som hittills funnits, att kurhuspatienter ovilkorligen skola åtnjuta kostnadsfri behandling vid sjukvårdsanstalterna, än att blott säga att den *personela* sjukvårdsafgiften skall *företrädesvis* användas till detta ändamål. Detta betyder likväl icke något i sak, emedan den hittills bestämda högsta kurhusafgiftens belopp varit tillräckligt stort för att lemna öfverskott sedan kurhusens behof blifvit fullt försedda. En väsendtlig fördel skulle uppstå genom denna sammanslagning derföre, att man i afseende å anordningen af medel för de allmänna sjukhusutgifternas bestridande skulle slippa gå på sidan af lagen, såsom Utskottets ordförande sagt, att man flerstädes måst göra, och att man icke längre skulle behöfva vänta till årets slut för att se, huru mycket af kurhusafgiften skulle kunna få användas till lasarettorna, utan i stället kunde låta allt gå i en gemensam kassa, derifrån medel, i mån af behof, utanordnades till både kurhus och lasarett. I det län jag tillhör har, såsom jag tror, icke i öfverensstämmelse med författningens innehåll i allmänhet, men genom Kongl. Maj:ts dertill lemnade nådiga tillstånd, det södra landstingsdistriktet, hvilket, om författningen ordagrannt blifvit tillämpad, skulle bestått af tre särskilda sjukvårdsdistrikt, utgjort ett enda sjukvårdsdistrikt med tre lasarett och kurhus hvilka ehuru i öfrigt förvaltade af särskilda direktioner, alla varit ställda under landstingets gemensamma penningförvaltning och kontroll. Derföre anser jag nödigt att, för att icke bryta emot sådana förhållanden, ordalagen i 3:dje momentet, att det skall vara en direktion för hvarje sjukvårdsdistrikt, hvilken har förvaltning och redovisning af dessa medel, undergår någon förändring för att blifva öfverallt tillämplig, likasom jag för min del tror, att också 4:de momentet bör omarbetas, emedan det redan finnes så fullständiga författningar utfärdade angående förvaltningen af och kontrollen öfver de medel, som inflyta och användas för sjukvården, att man nu icke behöfver anhålla, att en ny författning derom skall utgifvas, utan blott göra en allmän hänvisning till de författningar, som redan finnas, och begära att deri skola införas de ändringar, som i följe af den nya föreskriften möjligen kunna anses af behofvet påkallade.

På grund af dessa och andra anmärkningar, som blifvit framställda, tror jag mig hafva skäl att anhålla om återremiss, så väl af detta som följande momenten.

Herr von Koch: Jag erkänner villigt, att genom antagande af denna författning skulle reda vinnas i ifrågavarande förhållande; men jag har ansett mig vid detta tillfälle icke kunna förtiga en åsigt, som jag visserligen vet icke hyllas af denna Kammares majoritet, men som jag städse förfäktat och icke heller nu funnit anledning att frångå. Jag är icke vän af personliga afgifter och icke heller vill jag öka de som finnas, utan tvärtom afskaffa dem. Jag vill dock icke nu upp-repa mina skäl för denna åsigt vidare, än att säga att, förutom det politiska skälet att man icke gerna bör lägga skatter på sådana personer, som icke hafva rättighet att deltaga i beskattningen, har jag dessutom ett annat skäl och det är, att jag funnit mindre hemmansegare i de kommuner, der jag vistats, hafva stor benägenhet att pålägga *personliga* skatter. Vanligen är det ståndspersonerna som i detta hänseende få bevara daglönarnes intressen gent emot f. d. bondeståndet. Detta skäl hindrar mig att bifalla förslaget såvidt det angår en ökning af afgiften. För öfrigt tror jag att det vore väl om en sammanslagning vidtoges, men efter den utredning, som här blifvit lemnad, synnerligen af två ledamöter från Calmar län, anser jag det vara klokast att återremittera betänkan-det.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten, dels återremiss deraf och dels afslag derå; framställdes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många Ja och Nej i blandning, sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren likaledes utföllo med många så väl Ja som Nej. och slutligen proposition på afslag å punkten, hvilken proposition besvarades med många Nej jemte några Ja; hvaruppå och efter det proposition på återremiss af punkten förnyats samt med många både Ja och Nej besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit Ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Sedan Kammarerna, på gjord framställning, såsom kontrapropo-sition vid voteringen antagit bifall till punkten, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den som vill, att 1:sta punkten i Bevillnings-Utskottets betän-kande N:o 8 skall till Utskottet återförvisas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—43;
Nej—50.

2:dra punkten.

Bifölls.

3:dje punkten.

Herr Caspersson: Då nu 3:dje momentet är under öfverläggning, torde vara tid att bemöta de anmärkningar, som blifvit gjorda, isynnerhet af en talare, hvilken förmenat, att det redan är bestämdt att kurhusafgiften skall mottagas och förvaltas af lasarets- och kurhusdirektionen. Det är verkligen förhållandet, att i den af Kongl. Maj:t utfärdade instruktion för lasarets- och kurhusdirektioner stadgas, att de skola omhändertaga kurhusmedlen. Men då Kammaren redan beslutat, att kurhusmedlen skola sammanslås med lasaretsafgiften och lasareten underhållas af landstingsmedel, såvida icke särskilda donationer finnas, samt landstingen omhänderhafva alla medel för lasareten, så är gifvet, att när kurhusafgiften och lasaretsafgiften sammanslås, olika auktoriteter icke kunna förvalta kassan. Just den af Kammaren nyss antagna förändring har gjort det omöjligt att kunna antaga 3:dje momentet sådant det nu föreligger.

Vidare har jag förut fästat uppmärksamheten på, att Calmar län är deladt i två landstingsområden, af hvilka det södra har tre kurhus, men intet af dessa har något särskildt distrikt, utan distriktet utgöres enligt Kongl. Maj:ts särskildt meddelade nådiga föreskrifter af hela landstingsområdet. Det tillhör således landstinget att bestämma huru mycket hvart kurhus skall erhålla, och landstinget måste följaktligen uppbära och fördela medlen. För att detta moment således skall kunna tillämpas öfver allt, måste det erhålla en annan redaktion och jag yrkar derföre återremiss.

Friherre af Ugglas: För att icke förlänga diskussionen, får jag, å Bevillnings-Utskottets vägnar, förklara, att Utskottet ej motsätter sig en återremiss, och att, derest det nu föredragna momentet återremitteras, de af Herr Caspersson framställda anmärkningar skola tagas i öfvervägande.

Herr Berlin: Nu gällande reglemente för lasarett och kurhus innehåller den föreskrift, att direktionen för hvarje lasarett eller kurhus skall omhändertaga afgiften och förvalta den för föreskrifvet ändamål, hvarefter, enligt Kongl. kungörelsen den 11 April 1867, landstingen ega att disponera öfverskottet för lasarettens behof. De svårigheter, som häraf uppkomma, och hvilka äro antydda i Bevillnings-Utskottets betänkande, nemligen att öfverskottet icke kan disponeras förr, än dess belopp är känt, eller först det följande

året, hafva föranledt åtskilliga landsting att hos Kongl. Maj:t begära undantag från omförmälda föreskrift, så att de fått i första hand taga emot kurhusafgiften och utdela den till de inom länet befintliga sjukvårdsinrättningarne. I några län förfares på samma sätt, i strid mot författningen, oaktadt Kongl. Maj:t icke medgifvit undantag. För min del befarar jag, att, om landstingen i allmänhet komma att förvalta de inflytande sjukvårdsafgifterna, skall direktionsernas verksamhet i icke ringa mån förlamas till men för sjukvården. I samma reglemente, som icke är äldre än från Oktober 1864, föreskrefs, att direktionserna skulle bestämma lönebeloppen för tjänstemän och betjening, men på framställning af landstingen har detta ändrats derhän, att landstingen nu mera bestämma lönerna, så att svårigheter kunna möta för direktionserna till och med att öka en drängs eller en sjuksköterskas aflöning. På detta sätt uppmuntrar man ej direktionsernas verksamhet till sjukvårdsinrättningarnes bästa; och för min del anser jag rättast, att sjukvårdsafgifterna ställas till direktionsernas förfogande. Detta kan så mycket heldre ske, som olägenheten med afseende å öfverskottet efter det nu fattade beslutet icke längre förefinnes, ty nu vet man huru stort belopp får användas för både kurhusens och lasarettens samfällda behov.

En talare har ansett, att ordet "län" borde utbytas mot "landstingsdistrikt", emedan Calmar län är deladt i två landstingsdistrikt och i det ena finnas tre kurhus, hvilka dock ej hafva särskilda områden sig anvisade. Denna olägenhet är förekommen derigenom, att man ställer sig Kongl. Maj:ts stadga till efterrättelse och, i enlighet med den, anvisar åt hvardera kurhuset ett särskildt distrikt.

Jag anhåller om bifall till nu föredragna moment.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många Nej jemte några Ja, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många Ja jemte några Nej; och förklarades Ja nu hafva varit öfvervägande.

4:de punkten.

Herr Mannerskantz: Jag anhåller, att äfven denna punkt måtte blifva återremitterad. Jag tror, att det icke behöfves något annat, än att Utskottet föreslår, att Riksdagen går in med en skrivelse med anhållan, att Kongl. Maj:t ville meddela de föreskrifter, som till följd af Riksdagens beslut blifva nödvändiga.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades Nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, som med Ja besvarades.

Vid ånyo skedd föredragning af Stats-Utskottets den 28 och 29 dennes bordlagda memorial N:o 75, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter i Stats-Utskottets betänkande N:o 69, i fråga om allmänna bevillingens och öfriga till Riksgäldskontoret nu ingående uppbördsmedels leverering till Statskontoret samt om öfverflyttande till sistnämnda embetsverk af den Riksgäldskontoret ännu tillhörande befattning med en del af de till extra statsregleringen hörande afgifter m. m.; godkände Kammaren de i 1:sta, 2:dra och 3:dje punkterna föreslagna voteringspropositioner, gillade Utskottets i slutet af 1:sta punkten afgifna yttrande och lade Utskottets sista anmälan till handlingarne.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 26 och 29 dennes bordlagda memorial N:o 9, i anledning af Kamrarnes dels olika beslut, dels återremiss i vissa delar af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 4, angående vilkoren för tillverkning och försäljning af bränvin.

1:sta punkten.

Lades till handlingarne.

2:dra punkten.

Bifölls.

3:dje punkten.

Herr Hallenborg: Då denna fråga förra gången var föremål för Kammarens öfverläggning, tog jag mig friheten att framställa en liten profetia, som nu slagit in. Utan att därför göra anspråk på att anses såsom profet. är jag dock glad, att min spådom gått i fullbordan. Jag spådde nemligen då, att den enda följden af en återremiss skulle blifva, att Utskottet, skulle formulera sin hemställan, så att ifrågavarande undantagslagstiftning skulle omfatta äfven Göteborgs län, men att den icke komme att utsträckas till det öfriga riket. Nu tror Bevillnings-Utskottet sig hafva handlat särdeles fintligt då det, i stället för att, såsom i förra förslaget, räkna upp vissa provinser, nu föreslagit att detta stadgande skall gälla för kusten "mellan norska kusten och gränsen emellan Blekinge och Calmar län". Men olyckligtvis äro vi ej så okunnige i geografin, att vi icke veta hvilka provinser ligga emellan norska gränsen och gränsen mellan Blekinge och Calmar län. Utskottets sätt att gå tillväga är emellertid ganska lämpligt, om man vill synas göra en eftergift, men dock behålla rätten på sin sida.

Jag uttalade sista gången ingen ömhet för lurendrejare, utan ansåg, att man borde hålla efter dem, men jag tror fortfarande, att det ej är skäl att, genom att för en viss kuststräcka bestämma en

särskildt sträng tullbevakning, lemna rum för smuggling å rikets öfriga kuster. Jag kan ej finna, att det skulle hafva förorsakat stora olägenheter för Utskottet, om det talat om rikets hela kuststräcka. Såvida ej någon af Kammarens ledamöter delar min uppfattning, så har jag intet särskildt yrkande att framställa, utan har blott velat fästa uppmärksamheten på, att genom återremissen ej vunnits annat än en namnförändring. Utskottet bör således ej tro, att de, hvilka önskat något annat, känna sig mycket soulagerade.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

4:de punkten.

Bifölls.

Herr Grefven och Talmannen aflägsnade sig och ordet fördes af Herr vice Talmannen till sammanträdets slut.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Banko-Utskottets den 26 och 29 dennes bordlagda betänkande N:o 12, med förslag till ändringar i 3:dje—6:te afdelningarne af bankoreglementet.

1:sta punkten.

Herr Rydqvist: De ändringar i nu gällande bankoreglements, som Utskottet här föreslagit, röra endast några benämningar, och äro således af ringa vikt. För min del anser jag likväl, att de namnförändringar, Utskottet tillstyrkt, hvarken äro behöfliga eller särdeles lyckligt valda. Så vidt jag kan förstå, kommer den reform af de hittills varande lånekontoren, som denna Riksdag beslutat, icke att utöfva ringaste inflytande på dessa låneinrättnings verksamhet, då den sålunda beslutade förändringen icke gäller någonting annat än att styrelseledamöterna skola utses af Bankofullmäktige, i stället för af Kamrarne. Denna reform kan derföre icke föranleda till någon annan åtgärd än den redan beslutade, nemligen att lånekontoren hädanefter skola kallas afdelningskontor. Jag kan således icke förstå hvarföre icke ordet "Riksbanken" i reglementet fortfarande må kunna begagnas, på samma sätt som "Norges Bank" städse så benämnas, oaktadt den har både "afdelningar" och "kontor", och likaså Danmarks "Nationalbank" alltid förekommer under denna benämning, tåstän äfven den har "bankkontor" och "filialbank". Men äfven om man skulle anse att uttrycket Riksbanken, der det afser bankens afdelning i Stockholm, för tydlighetens skull bör utbytas mot ett annat, tror jag dock att benämningen hufvudkontor ej är rätt lämpligt. Detta uttryck är hemtadt från några privatbanker, som hafva filialafdelningar, och der det kontor, der styrelsen har sitt säte, kallas

hufvudkontor. Men svenska Riksbankens bestämmelse och vidt omfattande verksamhet äro helt olika mot privatbankernas, hvartill kommer att den förstnämnde äfven efter den sednaste reorganisationen har två kontor i bankhuset, nemligen ett bankkontor och ett sedelkontor. Anser man nödvändigt att ändra benämningarna, tror jag derföre för min del, att man bör taga franska banken till föresyn. Den har några och sjutio filialafdelningar eller "Succursales". I de officiella berättelserna göres nu en skilnad mellan den egentliga bankens och "Succursalernes" verksamhet antingen rätt och slätt och den förra kallas då "la banque", eller ock "la banque centrale". Jag anser således benämningen centralbank vara bättre än hufvudkontor, och anhåller att denna benämning måtte antagas i stället för den af Utskottet föreslagna.

Herr Ekman, Johan Jacob: Om någon punkt i Utskottets betänkande skall lemnas i fred, synes det mig vara denna, som icke blott är fullkomligt oskadlig, utan aldeles ovilkorligen betingas af Riksdagens en gång fattade beslut, att lånekontoren skola upphöra såsom sjelfständiga inrättningar och komma i fullkomligt beroende af Riksbanken. Man har, såsom Kammarens ledamöter behagade erinra sig, ansett, att dessa inrättningar hädanefter tillika med kontoret i Stockholm böra utgöra en gemensam institution och öfverlemnats åt bankofullmäktige att till- och afsätta ledamöter i de särskilda styrelserna. Under sådana förhållanden, och då det icke gerna kan komma i fråga annat än att kontoret i Stockholm är hufvudkontor, synas mig de af Utskottet föreslagna förändrade benämningar betingas af hvad som redan förefallit i denna föga viktiga sak, och jag anhåller derföre om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr vice Talmanen yttrat, att derunder hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af Herr *Rydqvist*, att punkten måtte antagas med den förändring, att i stället för orden *Riksbankens hufvudkontor* skulle begagnas uttrycket *Centralbanken*; gjordes proposition på bifall till punkten samt besvarades med Ja.

2:dra punkten.

Herr Dufva: Under innevarande riksdag hafva Bankofullmäktige fått afgifva yttranden i många frågor, som utgjort föremål för Banko-Utskottets behandling, men i fråga om den här föreslagna förändringen af § 42 i bankoreglementet, som dock berör ganska viktiga förhållanden rörande Bankstyrelsens egen ställning, har icke blott tillfälle ej lemnats Fullmäktige att yttra sig, utan förslaget utgör, om jag så får säga, en fullkomlig öfverraskning. Härtill kommer att betänkandets motivering för den föreslagna förändringen är temligen knapphändig och nästan aldeles förbigår sjelfva hufvudfrågan. Det må då vara förklarligt, om jag här önskar att få framställa de betänkligheter, som granskningen af förslaget och motiveringen väckt, och hoppas

hoppas att få någon slags upplysning om fördelarne af förändringen, om omfånget af densamma samt om grunderna hvarför en så väsentlig omgestaltning af bankstyrelsens ställning på detta sätt vidtages. Motiveringen börjar med en erinran derom, att båda deputerade icke kunna eller böra samfäldt handlägga alla de angelägenheter, som tillhöra deras uppdrag, utan att en fördelning dem emellan näste ske och i verkligheten också skett. Derom att en sådan fördelning af göromålen bör ega rum, äro meningarne ej delade, att åter stadgandet ännu ej kommit in i instruktionen, härflyter derat att fullmäktige, som jag tror mig kunna säga, hafva haft nog att göra ändå på sista tiden, och derföre, på sätt för Utskottet blifvit anmäldt, icke medhunnit att uppgöra förslag till nya institutioner för rörelsen i allmänhet, och icke ansett att instruktionen för deputerade företrädesvis borde göras till föremål för behandling. Att i reglementet finnes en antydning om att en fördelning bör ske är således i och för sig en ganska oskyldig sak, hvaremot ej någon anmärkning vore att göra. Men i Utskottets betänkande heter det vidare: "Fastställandet af de allmänna föreskrifter för fullmäktiges deputerade, hvilka äro af natur att böra upptagas i instruktionen för dem, torde böra tillkomma Banko-Utskottet så mycket mera, som åt detta förbehållits att fastställa instruktionerna för tjänstemännen, med dertill hörande detaljbestämmelser beträffande göromål, bokföring och redovisning m. m". Det är nu väl sannt att fullmäktige endast hafva att uppgöra förslag till instruktioner för tjänstemännen och att mellan riksdagarne vidtagna erforderliga förändringar och att det är Utskottet förbehållet att granska och fastställa dessa instruktioner och ändringar, men deraf följer likväl ingalunda att Utskottet skall fastställa instruktionen för deputerade, enär deputerade icke äro tjänstemän i riksbanken utan ledamöter af bankens styrelse och således innefattar, hvad ur betänkandet nyss anfördes, icke något skäl för förslaget. Deremot är detta alldeles stridande mot den grundsats, som iakttagits vid de förändringar, som skett på sednare tiden, eller att i reglementet ej någonting borde intagas i afseende å tjänstemännens åligganden, men deremot alla styrelsens. Eller är Utskottets mening kanske att öfverflytta deputerade från styrelsen till tjänstemännen, eftersom Utskottet ansett att, då det fastställer reglemente för tjänstemännen, det på denna grund borde göra det för deputerade? Men i sådant fall borde icke någon närmare redogörelse för deputerades åligganden intagas i bankoreglementet. Deremot och så länge Riksdagen, och det med skäl, förbehållit sig att i reglementet fastställa bankstyrelsens åligganden och skyldigheter och på denna grund deputerades åligganden böra i reglementet inflyta, skall det väl också ankomma på bankstyrelsen att gifva föreskrifter för deputerade, hvilka på samma gång äro medlemmar af styrelsen och verkställare af dennas beslut. I det följande af motiveringen säges, att en större utsträckning bör gifvas åt deputerades åligganden och befogenhet; detta ingår jemväl, efter hvad jag tror, i den nuvarande styrelsens afsigt, men utförandet måste ske i sammanhang med fullföljandet och avslutandet af åtskilliga förändringar i bankens inre förhållanden, som på sednare tiden ansetts behöfliga och med hvilkas genomförande

styrelsen är sysselsatt. Derefter meddelas i betänkandet en upplysning om hvad man egentligen synes mena, att nemligen åt den ene deputerade skulle lemnas större frihet i afseende å köp och försäljning af utländska vaxlar, men omfånget för denna större frihet finnes icke närmare bestämdt, än att han skulle vara oberoende af öfrige fullmäktige i afseende å kursernas bestämmande och "andra villkor" vid vaxelköp och försäljningar, hvilket synes innebära en nästan alldeles fristående verksamhet.

Granskar man nu den föreslagna förändringen ur denna synpunkt, visar det sig att genom densamma Riksdagen skulle lemna från sig rättigheten att i väsentliga delar bestämma bankstyrelsens åligganden och skyldigheter och att denna rätt skulle öfverflyttas på Utskottet, derigenom att Utskottet finge afgöra om deputerades uppdrag och sålunda kunde öfverflytta ett åliggande från styrelsen på deputerade. Att detta icke stämmer öfverens med de hittills följda grunderna, utan utgör en högst viktig förändring i desamma, derom lär jag ej mycket behöfva tala, det torde ej kunna motsägas. Men bankstyrelsens åligganden böra väl vara offentligen kända och offentligen beslutade. Detta äro de, om de bestämmas af Riksdagen och finnas i bankoreglementet, men de äro det icke, om de skola bestämmas af Utskottet och endast finnas i dess protokoll, men för öfrigt icke offentliggöras.

Hvilken skall väl nyttan vara af den föreslagna förändringen? Är det männe den ene deputeraden, som sjelfständigt skulle få sköta de utländska vaxelaffärerna, hvilken deraf skulle hemta någon verklig fördel? Vore hans åliggande ej annat än att känna vaxelusancer och beräkna kurser och dylikt, då kunde det sägas att han ej hade mycket att lära af samråd med de öfriga fullmäktige och att detta därför vore öfverflödigt. Men så enkelt är dock icke uppdraget, utan hans förnämsta åliggande torde väl vara att följa och taga reda på de förhållanden, som föranleda vaxeltillgång och vaxelbehof, af särskilda valutor samt att derefter söka lämpa Riksbankens åtgöranden till befordrande af bankens bästa. Deputeraden må vara hur förträfflig som helst, ej kan det lända honom till nytta, att han icke skulle ega att påräkna samråd med öfrige fullmäktige. Det vore väl ej så omöjligt att de äfven kunde hafva någon upplysning att meddela honom och att ur en öfverläggning inom styrelsen kunde framgå en klarare och fullständigare insigt om hvad riksbankens bästa kräfde.

Skulle det åter vara nyttigt för styrelsen att på detta sätt en så viktig detalj af riksbankens förvaltning undanrycktes styrelsen för att öfverlemnas åt en enda person? Redan den omständigheten att styrelsens förmåga att följa förvaltningens gång i sin helhet och att erhålla fullständig kännedom om grunderna för viktigne åtgärder blefve väsentligen rubbad skulle innebära ett betänkligt fel i ordnandet. Men dessutom torde det tillåtas mig fästa uppmärksamheten derå att ingen kan garantera deputeraden hvarken lif eller helsa, och att erfarenheten visat att äfven andra hinder kunna uppstå för uppdragets oafbrutna fullgörande. Hvem skall då sköta vaxelaffärerna? Det måste väl blifva någon bland öfrige fullmäktige. Kan det då vara nyttigt för styrelsen och för banken att desse skulle hållas alldeles skiljda från vaxelgöromål för att sedan när behof yppa-

des. nödgas alldeles oförberedda öfvertaga desamma? Det synes väl vara förmånligare att de hafva tillfälle att följa dessa göromål, liksom öfriga. så att de, när så behöfdes, kunde hafva kännedom om dem.

Slutligen kan man fråga om det för riksbanken i dess helhet och dess upprätthållande i behörigt skick kan vara fördelaktigt att de utländska vaxelgöromålen skiljas från öfriga styrelseäligganden och afslutande förbehållas åt den ene deputeraden? Att ett sådant ordnande af de utländska vaxelaffärerna icke skulle öfverensstämma med föreskrifterna att minst fyra fullmäktige skola deltaga i diskonteringen af hvarje inländsk vaxel och af hvarje lånefrågas afgörande. rörde den ock blott 200 R:dr, lärer väl för hvar och en som känner hvilka summor riksbankens utländska vaxelaffärer gå till, vara alldeles klart. Huru skulle väl styrelsen kunna fullgöra sin skyldighet att tillse det riksbankens sedelutgifningsrätt icke öfverskrides om vaxelidetaljen helt och hållet skiljes från styrelsen? Den 31 Mars innevarande år uppgick riksbankens obegagnade sedelutgifningsrätt i rundt tal till 1,600,000 R:dr. Om nu en af fullmäktige skulle sköta vaxelhandeln, oberoende af de öfrige, huru skall då tillgå när banken närmar sig gränsen för sedelutgifningsrätten? Den ene ledamoten kan ju, bankstyrelsen oåtspord, drifva det derhän att banken öfverskrider nämnda gräns. Eller är kanske meningen att hela lånerörelsen skall rättas efter hvad vaxeldeputeraden kan komma att åtgöra. Dock äfven för att kunna detta behöfver ju styrelsen veta huru vaxelhandeln skall bedrivas och dennas skiljande från styrelsens äligganden blir ju då ett olämpligt åtgörande. Huru jag således än betraktar detta förslag, om från deputerades enskilda ställning under sträfvan att till riksbankens bästa söka fullgöra sina äligganden; om från bankstyrelsens ståndpunkt eller från synpunkten af bankens förhållanden i dess helhet, kan jag ej finna annat än att det föreslagna sättet att ordna dessa saker är föga lämpligt för vinnande af ett godt resultat med bankens förvaltning.

Går jag åter till paragrafens redaktion enligt Utskottets förslag, får jag bekänna att det förefaller mig, som om vid dess författande det angifna ändamålet fallit bort. Denna redaktion lyder sålunda: Fullmäktige utse inom sig två deputerade, hvilka det äligger att, i öfverensstämmelse med bankoreglementet och den instruktion, som af Banko-Utskottet fastställes, samt i öfrigt efter af fullmäktige bestämd fördelning af göromålen dem emellan, föredraga ärendena inför fullmäktige, tillse utförandet af fullmäktiges beslut, verkställa köp och försäljning af utländska vaxlar med hvad dertill hörer, utöfva tillsyn öfver göromålen inom riksbanken äfvensom öfver Tumba pappersbruk och riksbankens tryckeri, samt bandhafva den löpande förvaltningen i öfrigt.

Allt hvad här uppräknas är ej annat än hvad deputerade redan förut haft i uppdrag, och vinner denna redaktion fastställelse innebär den ej något bemyndigande för Utskottet att gifva deputerades verksamhet i afseende å den utländska vaxelhandeln någon större utsträckning i den riktning Utskottet antydt. Det heter nemligen i stadgandet icke att deputeraden skulle *besluta* och *verkställa* köp och försäljning af utländska vaxlar, utan endast att han skulle *verkställa* dessa

förrättningar och här är således beslutanderätten, liksom i nu gällande stadgande, förbehållen fullmäktige; redaktionen af paragrafen stämmer sålunda ej öfverens med motiven, och motiven räcka ej till att motivera hvad som föreslagits i sin helhet, ty sjelfva omkastningen i bankstyrelsens ställning, hvilket är det viktigaste af förslaget, är i motiveringen alldeles förbigången. En annan förändring i paragrafens förra lydelse, som, att döma af motiveringen, skett för fullständighetens skull, är att "Riksbankens tryckeri", som hörer och måste höra tillsammans med den afdelning af riksbanken, som handlägger sedeltillverkningen, blifvit upptaget såsom en sjelfständig afdelning af banken, men har afsigten varit att vara fullständig, så har den helt och hållet förfelats, enär om allt dylikt, som till riksbanken hör, skulle räknas upp. förteckningen är mycket ofullständig. Det finns då t. ex. vid Tumba, förutom pappersbruket, äfven en qvarn, der spannmålsförmalning drifves och i paragrafen hade väl således bordt uppräknas Tumba pappersbruk och qvarn samt riksbankens brandanstalter, tryckeri, brännugn, bokbindareverkstad och myntkabinett. Införandet af tryckeriet är emellertid ganska oskyldigt, och jag har endast nämnt detta för att visa att den äsytade fullständigheten ej blifvit uppnådd. Hvad sjelfva stadgandet i paragrafen beträffar, får jag, på de skäl jag förut anført, föreslå att ordet "Banko-Utskottet" utbytes mot "Bankofullmäktige", och hemställer jag att paragrafen måtte med denna förändring antagas.

Herr Ekman: Om den siste talaren hade inskränkt sig till det förslag han slutade med att komma till, utan att vidt och bredt orda om andra förhållanden, skulle jag blott hafva behöft instämma med honom, men då han här yttrat sig om Utskottets förslag på ett sätt, som skulle kunna ställa Utskottet i en tvetydig dager, måste jag förklara anledningen till detta förslag. Jag medgifver, att motiveringen är ganska knapphändig, men att den ej är fullständigare än den är, kommer deraf, att Utskottet ej ansett behöfligt relevera förhållanden bland fullmäktige, som ej skulle lända fullmäktiges pluralitet till särdeles heder. Förhållandet var, att fullmäktige förra sommaren sökte åstadkomma en öfverenskommelse med mäklarne, hvarigenom fullmäktige skulle kunna köpa och sälja vaxlar utan courtage; försöket var ganska lofvärdt, men opraktiskt, och fullmäktige fingo under ett par månader nära afhålla sig från vaxelaffärer. När fullmäktige sedermera insågo misstaget och att de måste beqvåma sig till att betala courtage, beslöts, att den af deputerade, som besörjer vaxelaffärerna, skulle för hvarje särskildt tillfälle erhålla bestämnda föreskrifter, ej blott rörande gränserna i afseende å kursen, utan äfven om han kunde medgifva helt eller halft courtage. Jag hemställer nu till Kammarerna om det kan vara lämpligt, att den, som skall sköta vaxelaffärerna, är på detta sätt bunden. Det var för att förekomma dylik oformlighet, som Utskottet föreslog föreliggande redaktion af paragrafen och var det naturligt, att, då Utskottet föreslog, att instruktionen för deputerade skulle fastställas af Banko-Utskottet, Utskottet förutsatte, att Fullmäktige skulle inkomma med förslag till densamma. Den siste talaren anförde bland annat, att

det vore onaturligt, att uppdraga vaxelbestyret åt en enda, under det att afven de minsta vaxeldiskonteringar måste behandlas af fyra fullmäktige. Så lär det likväl i sjelfva verket hittills hafva tillgått, och, då det onekligen ligger i sakens natur, att vaxelaffärerna böra ombesörjas af *en* person och till en stor del ej kunna annorlunda skötas, så hade man trott, att man gjorde den andre deputeranden en tjänst genom att fritaga honom från ansvar i denna del. Jag har ansett mig böra lemna dessa upplysningar om skälen till Utskottets förslag, men då man nu blott vill ändra det derhän, att *Fullmäktige* ega att fastställa instruktionen och då jag anser, att man kan vara temligen öfvertygad, att de hädanefter ej komma att, såsom hittills, binda händerna på vaxeldeputeranden, anser jag, att den föreslagna förändringen gerna kan antagas.

Herr Du'va: Om den siste talaren inskränkt sig till att instämma uti det af mig framställda förslag, så hade jag icke behöft besvara hvad han yttrat, men nu har så väl hvad han sagdt, som sätet, hvarpå det blifvit sagdt, gjort, att jag icke anser mig kunna lemna detsamma obesvaradt.

Det yttrades, att fullmäktiges pluralitet förliden sommar vidtagit en åtgärd i afseende å vaxelhandeln, som icke lände den till heder. Jag har tillhört denna pluralitet och räknar mig till heder, att hafva deltagit i det ifrågavarande beslutet. Skälen för detsamma finnas temligen fullständigt upptagna i sednaste revisionsberättelsen, men då de icke kunna ligga i minnet hos en hvar, vill jag här i korthet upprepa dem. Förhållandet var, att Riksbankens utgifter för mäklarcourtage, hvilka under första halfåret 1870 uppgingo till ungefär 6,000 R:dr. under förra hälften af 1872 stigit till nära 14,000 R:dr. Under sådana förhållanden torde det få anses värdt fullmäktiges uppmärksamhet, om något kunde göras för åstadkommande af besparing i en så pass betydlig utgiftspost. Fullmäktige ansågo sig så mycket heldre böra eftersträfvat detta, som de hade sig bekant, att andra penninginstitutioner kunde sköta sina vaxelaffärer, dels utan att betala courtage och dels genom erläggande af densamma till nedsatt belopp. Då det dessutom var en känd sak, att, om någon på Stockholms börs ville köpa eller sälja en vaxel, han oftast vid uppdraget till mäklare, att med fullmäktiges vaxeldeputerade afsluta affären, fastade det vilkor, att mäklaren icke allenast icke af honom skulla erhålla courtage, utan till och med åt honom afstå någon del af det courtage riksbanken till mäklaren utbetalade, samt att andra penninginrättningar i sina räkenskaper förde sig till godo courtageandelar, dem de på nämnda sätt åtkommit af riksbankens medel, torde fullmäktiges beslut att söka verka för ändring härutinnan icke skäligen böra anses såsom något för bankstyrelsen mindre bedrande.

Den talare, hvars yttrande jag besvarar, uppgaf, att fullmäktiges beslut afsett en öfverenskommelse med mäklarne. Så var dock icke förhållandet; beslutet gick ej ut på någon underhandling med mäklarna, utan var endast ett af fullmäktige till verkställighet meddeladt beslut. Det sades ock, att beslutet varit opraktiskt och olämpligt *derföre*, att hvad som åsyftades icke lyckades. Jag hemställer, om

ett besluts riktighet beror på utgången, denna kan ju bero på många andra omständigheter, t. ex. på sättet för verkställigheten. Jag vill dock icke vidare ingå på dessa förhållanden, hvilka jag tror gerna kunde hafva varit borta ur diskussionen; det är emellertid icke jag, som dit infört dem.

Det yttrades vidare, att fullmäktige sednare måste återgå till att betala courtage. I fullmäktiges protokoll finnas orsakerna angifna, hvarföre den förut vidtagna, oinskränkta bestämnelsen icke ansågs vidare behöflig, efter det nemligen ny mäklareordning utkommit och sedan dåmera vaxelaffärerna blifvit föremål för öfverläggning hos fullmäktige hvarje vaxeldag, så att särskildt beslut kunde fattas om de åtgärder, som vid hvarje tillfälle ansågs lämpliga. Jag har redan i mitt förra yttrande uttalat skälen, hvarföre det ländes till fördel både för vaxeldeputerade och riksbanken sjelf, att dessa ämnen äro föremål för öfverläggning hos fullmäktige; och att beslut härutinnan då fattas, kan icke blifva till något skadligt band för den, som blott har att verkställa fullmäktiges beslut, för hvilket dessa sjelfve ansvara. När och på hvilka villkor riksbanken skall köpa eller sälja vaxlar, äro förhållanden, som böra bestämmas ur synpunkten af riksbankens bästa, och utan annan hänsyn, samt kunna och böra derföre ock lämpligen utgöra föremål för bankstyrelsens pröfning och afgörande.

Hvad slutligen beträffar den tjänst, som skulle medelst förslaget vara åsyftad åt den andre deputeranden, så borde jag måhända, för så vidt detta skulle för dagen gälla mig, vara derföre tacksam, men då jag hvarken sökt undandraga mig ansvaret för beslut, hvori jag deltagit eller Utskottet lärer kunna derifrån befria mig samt, i fråga om verkställighetsåtgärder, dessa varit, på sätt Utskottet vitsordar, mellan deputerade fördelade, utan att någon anmärkning deremot skett och vid detta förhållande ansvar ej torde kunna krävas af den ene deputerade för hvad den andre gjort, lärer det vara förklarligt, om jag ej känner någon tacksamhet för Utskottets förslag, i afseende å hvilket jag förnyar mitt redan framställda yrkande.

Herr Wallenberg: Då under diskussionen blifvit vidrört förhållandet med andra bankinrättningar, så tillåter jag mig yttra ett ord om en sak, som här blifvit releverad, och hvilken jag, ehuru jag icke tror, att det varit nödigt att den blifvit vidrörd, anser böra ställas i sin rätta dager. Jag anser den värde ledamoten af Banko-Utskottet hafva varit allt för stark i sitt yttrande med afseende på fullmäktiges ifrågavarande åtgärd, ty den var ett vanligt beslut, och jag kan icke inse, huru ett sådant om hvad man bör göra eller icke göra kan gravera någons heder. Hvad nu beträffar beskaffenheten af detta beslut, som fullmäktige förliden sommar fattade om att helt enkelt upphöra att vid riksbankens vaxelköp betala mäklarecourtage, så var det kanske *formen*, som dervid var det mest uppseendeväckande. Det tillgick nemligen så, att det ifrågavarande beslutet af deputerade på börsen delgafs mäklarne, hvilket naturligtvis väckte dessas oro, då de hafva sin fastställda mäklaretaxa och icke ega något annat att lefva af än sin mäklarecourtage. Om nu Riksbanken började med att officiellt för-

klara, att den icke vid sina vaxelköp ämnade betala någon courtage, så hade de stora skäl att befara, att detta skulle blifva ett efterföljansvärdt exempel. Uti den omständigheten, att Riksbankens mäklareräkningar stigit från 6,000 till 14,000 R:dr ser jag intet skäl till beslutet, ty den sednare siffran kan väl vara ett uttryck af den ökade lifligheten i affärerna, och med de ökade affärerna plägar vanligen följa en ökad inkomst, så vida man icke sköter rörelsen endast för sitt höga nöje. Den siste talaren antydde, att andra bankinrättningar upphört att betala courtage. Detta är visserligen möjligt, men jag har alltid funnit med min fördel bäst öfverensstämmande att för Stockholms Enskilda bank betala sådan, och utgången af det experiment, som riksbankens fullmäktige gjort, bevisar bäst, att så äfven måste vara förhållandet med riksbanken, ty beslutet måste tagas tillbaka derföre, att mäklarne, sedan courtagebetalningen upphört, endast i sista hand erbjödo vaxlar åt riksbanken. Det är nemligen alldeles klart, att vid vaxelköp går mäklaren sist till den, som icke betalar courtage. Sådant är förhållandet med den ifrågavarande courtagehistorien, som nu är på lämpligt sätt tilländabragt, och då Bankofullmäktige för öfrigt hafva beslutit, att man vid större vaxelköp får vända sig direkt till riksbanken, så synas de mig hafva gjort just det, som hvarje förståndig styrelse för en enskild bank skulle hafva gjort.

Hvad beträffar den föredragna punkten, så tror jag ej, att man får tyda dess motivering derhän, att den deputerade, som har att verkställa köp och försäljning af utländska vaxlar skulle vara alldeles fritagen från alla öfverläggningar med de öfriga fullmäktige om huru långt han i ena eller andra fallet bör gå, och då Kammaren ju icke fattar beslut efter motiveringen utan endast godkänner sjelfva slutet, så tror jag ock, att detta sednare kan godkännas, sådant det här står i betänkandet. Den framställning som den förste talaren gjorde derom, att ordet *Banko-Utskottet* måtte ändras till *Fullmäktige*, synes mig vara fullt befogad, och det förefaller mig, som om Kammaren borde ingå på denna begäran. Om *Banko-Utskottet* sutte hela året om, så vore det alltid lätt att få en ändring i instruktionen, men då det icke är händelsen, måste den instruktion, som utfärdas, antingen vara så rymelig att den passar för alla tillfällen, och då är den icke längre någon instruktion, eller också måste den kunna ändras, då *Banko-Utskottet* icke är tillstädes. Jag anhåller om bifall till den föredragna punkten endast med den ändring, att ordet "*Banko-Utskottet*" utbytes mot "*Fullmäktige*".

Herr Nordström: Uti de detaljer från bankförvaltningens inre historia, som här blifvit framlagda, kan jag naturligtvis icke ingå, ty dertill fordras en specialkunskap om ett faktum, hvilken jag icke besitter. De förklaringar öfver saken, som blifvit af en nuvarande deputerad i bankens förvaltning framlagda, synas mig dock i alla afseenden fullt tillfredsställande. Hvad jag egentligen vill vidröra är förslaget derom, att instruktionen för de båda deputerade skulle fastställas af *Banko-Utskottet*. Utan att förändring på samma gång sker med afseende å den ansvarighet, hvilken nu efter gällande

lag tillkommer de öfriga fullmäktige, kan jag icke inse, att förslaget skulle kunna med skäl och rätt försvaras. Så länge de äro deputerade af bankofullmäktige, så länge de i många hänseenden skola handla i öfverensstämmelse med fullmäktiges beslut, måste det ock vara dessa senare, som ega att afgifva den instruktion, efter hvilken de deputerade skola handla, då de uppträda på egen hand. Jag finner således i alla afseenden skäligt att antaga hvad Herr Dufva föreslagit, eller att orden "den instruktion, som af *Banko-Utskottet* fastställes", må utbytas med orden "den instruktion, som af *Fullmäktige* fastställes". I annat fall inser jag nämligen icke, huru dessa herrar skola kunna kallas *Fullmäktiges deputerade*. Hela den tendens, som gjort sig gällande i bankförvaltningen så väl nu som vid föregående riksdag, synes mig gå ut på att utbilda riksbanken efter mönster af en stor enskild affärsbedrift, ett handels- eller bankkontor. Man förbiser dock, att det är två omständigheter, som icke få förglömmas, om man vill vara rättvis. Dessa äro den gemensamma ansvarigheten och såsom följd deraf äfven rättigheten för fullmäktige i allmänhet att sjelfva bestämma instruktion för sina deputerade i de fall, då dessa handla utom den kollegiala sessionen. Jag tillstyrker därför, i likhet med Herr Wallenberg, att det förslag, som af Herr Dufva blifvit framlagdt, måtte godkännas, och att följaktligen 2:dra punkten måtte antagas med den förslagna ändringen. Hvad angår de öfriga detaljmärkningarne rörande denna punkt, så finner jag lika med de föregående talarne, dem vara ganska likgiltiga och vill därför icke uppehålla Kammarens tid med att ingå på dem.

Friherre von Schwerin: Utskottet har icke trott sig genom förslaget om, att den ifrågavarande instruktionen skulle utfärdas af *Banko-Utskottet*, göra på något sätt en inskränkning uti fullmäktiges makt och myndighet. Utskottet har tvärtom ansett denna åtgärd såsom ett bevis på den konsekvens, hvarmed det sträfvat att så mycket som möjligt frigöra bankofullmäktige och låta dem sköta banken på eget ansvar. Utskottet har trott, att det möjligen skulle vinna ytterligare stöd för sin åsigt hos bankofullmäktige, om den instruktion som utfärdades blerve fastställd af *Banko-Utskottet*. Det har aldrig varit Utskottets mening, att de deputerade skulle hafva rätt att köpa vaxlar till obegränsadt belopp; det är nästan enfaldigt att föreställa sig, att Utskottet skulle hafva tänkt sig något sådant. Det har dessutom icke blifvit den deputerade förbjudet att rådfråga de öfrige fullmäktige, och ett sådant rådgörande måste i alla händelser blifva nödvändigt, då det vid köp af större belopp alltid måste vara bekant huru mycket man har att köpa för. Jag har för öfrigt ingenting att yttra i frågan, och då Herr Ekman redan å Utskottets vägnar förklarar, att han går in på det af den förste talaren framställda ändringsförslaget, så vill jag icke heller motsätta mig detsamma.

Sedan öfverläggningen häråfter förklarats slutad samt Herr vice Talmannen yttrat, att under densamma endast hade yrkats bifall till

den förevarande punkten med utbyte af ordet "*Banko-Utskottet*" emot ordet "*Fullmäktige*", gjordes först proposition på bifall till punkten oförändrad, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på punktens antagande med ofvansagde förändring, som med ja besvarades.

3:de—6:te punkterna.

Biföllos.

7:de punkten.

Herr Wallenberg: Jag vill icke göra något yrkande, utan endast anmäla till protokollet, att jag icke godkänner den utsträckning, som begagnandet af tryckta namn på riksbankens sedlar tyckes taga.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten biföllos.

8:de—14:de punkterna.

Biföllos.

15:de punkten.

Herr Rydqvist: Det synes af ingressen till denna punkt, jemförd med den 8:de, att de här upptagna tjänstebefattningarne utslutande röra Riksbankens hufvudkontor, hvarföre denna punkt bort hafva följande lydelse: "Tjänstegraderna inom *Riksbankens hufvudkontor* äro fyra, nemligen etc." Befogenheten af denna anmärkning synes mig alldeles tydlig och klar, hvarföre jag för min del anhåller, att punkten måtte antagas med denna förändring.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr vice Talmannen upptagit det gjorda yrkandet, att punkten måtte bifallas med ändring af ordet *Riksbanken* till orden *Riksbankens hufvudkontor*; gjordes först proposition på bifall till punkten oförändrad, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på punktens antagande med ofvannämnda ändring, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

16:de och 17:de punkterna.

Biföllos.

18:de punkten.

Herr Dufva: I motiveringen är sagdt, att den här föreslagna förändringen skulle afse en förbättring i redaktionen. Jag ber dock

att få fästa Kammarrens uppmärksamhet på, att den nya redaktionen är så affattad, att den skulle medföra en betänkelig förändring uti åtskilliga riksbankens tjänstemäns ställning. Det nu gällande stadgandet innefattar, att den, som befordras till tjänst inom riksbanken, icke får bibehålla eller emottaga annan tjänstebefattning, då deremot enligt det nya förslaget den, som innehar tjänst i annat verk, icke skulle kunna till ordinarie tjänsteman i riksbankens hufvudkontor antagas. I riksbanken finnas dock flere extraordinarie tjänstemän, hvilka antagligen kunna derstädes emotse befordran, ehuru de redan innehafva annan tjänst, hvilken de dock gerna vilja lemna, om de kunna få tjänst i riksbanken. Det är emellertid temligen naturligt, att de icke vilja lemna sin redan erhållna anställning, innan de verkligen vunnit befordran i riksbanken. Godkännes nu Utskottets förslag, så blifva dessa tjänstemän utestängda från befordran inom banken, hvilket jag dock icke tror hafva varit Utskottets mening, lika litet som jag tror, att Riksdagen skulle vilja vidtaga denna åtgärd. Den nuvarande redaktionen kan visserligen vara bristfällig, derom vill jag icke tvista, men den är dock icke obegriplig och i ett fall bestämdt bättre än den nya. I den sednare står det nemligen "tjänst i annat verk", hvilket uttryck, kan föranleda tvetydighet, huruvida här menas endast tjänster i de allmänna embetsverken eller, såsom stadgandet hittills varit affattadt, all annan tjänstebefattning.

På dessa skäl anhåller jag, att den nuvarande redaktionen måtte blifva bibehållen.

Herr Ekman: Det är möjligt, att den siste talaren haft rätt uti hvad han sagt om den föreslagna lydelsen af paragrafen, men för min del kan jag icke bifalla hans hemställan om att nuvarande lydelse skulle bibehållas. Denna är verkligen till den grad obegriplig, att den nödvändigt påkallar en omredaktion; men då jag medgifvit, att paragrafen möjligen kan redigeras bättre än Utskottet föreslagit, anhåller jag att den föredragna punkten måtte till Banko-Utskottet återremitteras.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, samt Herr vice Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels återremiss af den förevarande punkten dels ock afslag derå samt bibehållande af motsvarande stadgande i nu gällande reglemente oförändradt; gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, som med ja besvarades.

19:de—41:sta punkterna.

Biföllos.

42:dra punkten.

Lades till handlingarne.

43:dje punkten.

Bifölla.

Föredrogs ånyo och bifölls Lag-Utskottets den 26 och 29 dennes bordlagda utlåtande N:o 30, i anledning af väckt motion om vissa ändringar i Kongl. Förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till nedannämnde delar af Riksdagsbeslutet:

N:o 1, Inledningen;

N:o 2, Slutmeningen;

N:o 3, angående förändringar i Rikets Grundlagar;

N:o 4, angående verkställt val af Justitie-ombudsman och hans Suppleant samt Komiterade till tryckfrihetens vård;

N:o 5, angående verkställd omröstning öfver Högsta Domstolens ledamöter;

N:o 6, angående upphäfvande af det stadgande uti Presterskapets privilegier, enligt hvilket Presterskapets m. fl:s gårdar och lägenheter i städerna förklarats fria från borgerligt besvär och tunga;

N:o 7, angående åtgärder för betryggande af skogens framtida bestånd och bevarande af Lapparnes renbetesrätt inom Westerbotens och Norrbottens läns Lappmarker; samt

N:o 8, angående ändring i gällande bestämmelser rörande ersättning till vittnen i brottmål.

Anmälades och bordlades från nedannämnde Utskott inkomna utlåtanden, nemligen från

Konstitutions-Utskottet:

N:o 12, i anledning af väckt motion om förändring i 109 § Regeringsformen samt 5 och 23 §§ Riksdags-ordningen;

N:o 13, med anledning af väckt motion om ändring af §§ 60 och 65 Riksdags-ordningen;

Stats-Utskottet:

N:o 77, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anslag till ett kasernetablissemment för Svea Artilleriregemente;

N:o 78, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition rö-

rande förvaltning af skogar, tillhörande militieboställen, som för löningsfondernas räkning utarrenderas;

N:o 79, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om upphörande af den vissa hemman nu åliggande så väl ordinarie-som extra kronobrefbäring och den förras öfvertagande af postverket;

Sammansatta Stats- och Lag-Utskottet:

N:o 2, i anledning af väckta motioner rörande lindring i väg-
underhållningsskyldigheten;

Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet:

N:o 2, med förslag till ändring af §§ 1 och 2 i lagen för Rikets
Ständers Bank den 1 Mars 1830;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 8, i anledning af Herr L. Rydins motion om förändringar i
de vid meddelande af tillåtelse för utländing att här i riket för-
värfva och besitta fast egendom eller idka bergsbruk m. m. hittills
följda grundsatser.

Herr Wallenberg: Jag anhåller om åtta dagars ledighet från
riksdagsgöromålen, räknadt från den 3 Maj.

Denna anhållan bifölls.

Kammaren åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.